

RAPPORT FOR FINANSINSTITUSJONER

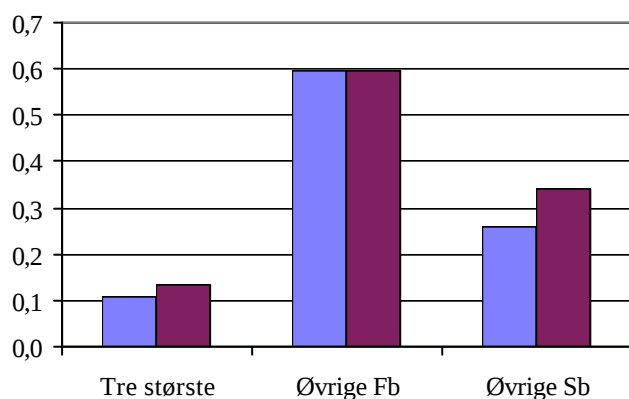
1 - 3. kvartal 2002

Foreløpige tall

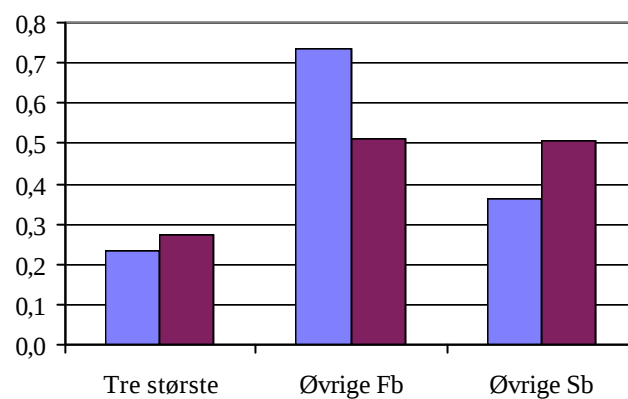
1. Hovedinntrykk	2
2. Makroøkonomisk bakgrunn	4
3. Banker	6
4. Finansieringsforetak	9
5. Livsforsikringsselskaper	12
6. Skadeforsikringsselskaper	15

VEDLEGG; TABELLER OG FIGURER

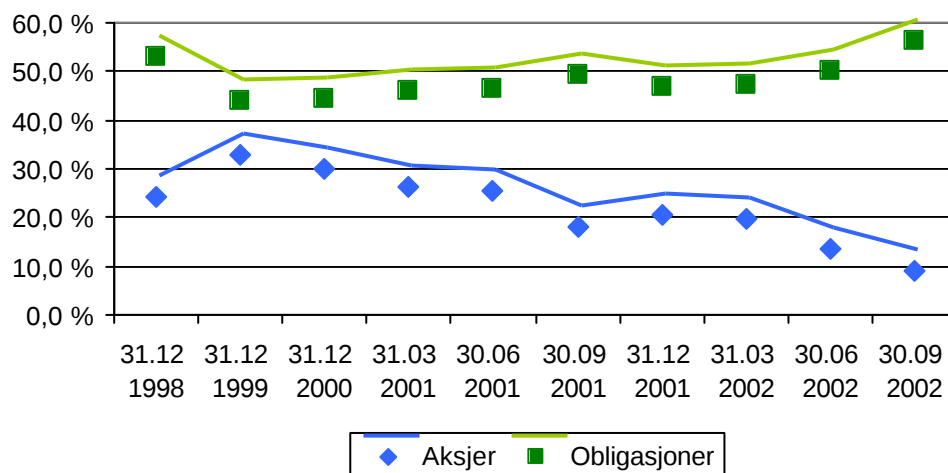
Bokførte utlånstap i banker 1.-3. kvartal 2002 og 2001, prosent av GFK (annualisert)

Bokførte utlånstap i banker 3.kv. 2002 og 2001, prosent av GFK (annualisert)

Utviklingen i livselskapenes obligasjons- og aksjebeholdning i prosent av FK

1. HOVEDINNTRYKK

De norske og internasjonale aksjemarkedene har falt betydelig hittil i år. Oslo Børs og verdensindeksen (Morgan Stanley) falt med h.h.v 34 og 29 prosent i de tre første kvartaler i 2002. Børsene har tatt seg noe opp så langt i 4. kvartal, og Oslo Børs og verdensindeksen har vist nedgang på h.h.v 23 og 24 prosent pr 7. november i 2002. Lange norske renter har falt med 0,3 prosentpoeng i de tre første kvartaler i 2002, mens lange tyske og amerikanske renter falt med h.h.v. 0,7 prosentpoeng og 1,4 prosentpoeng i samme periode. Den innenlandske kredittveksten (K2) var 8,8 prosent ved utgangen av 3. kvartal, mot 9,5 prosent ved utgangen av 2. kvartal. Kredittveksten til husholdningene holder seg fremdeles på et høyt nivå på 11,2 prosent ved utgangen av september, mens veksten til foretakene lå på 6,8 prosent.

Bankene oppnådde samlet et resultat før skatt på 8,5 mrd. kroner etter tre kvartaler i 2002. Dette utgjorde 0,81 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK). Resultatet ble redusert med 1,9 mrd. kroner sammenlignet med tilsvarende periode i fjor, en nedgang på 0,24 prosentpoeng i forhold til GFK. Negativ utvikling i aksjemarkedene har ført til nedgang i utbytte og netto kursgevinster på verdipapirer. Tap på utlån i tredje kvartal ble høyere enn i samme periode i fjor, men samlet tap hittil i år var fremdeles på et moderat nivå. De største bankene (DnB, Nordea og Gjensidige NOR) og gruppen av øvrige sparebanker hadde nedgang i resultat av ordinær drift, mens resultatet for de øvrige forretningsbankene (forretningsbanker utenom DnB og Nordea) viste bedring.

I *de største bankene* var netto renteinntekter i forhold til GFK uforandret sammenlignet med samme periode i fjor, men reduserte inntekter fra verdipapirer bidro til nedgang i resultatet. Tap på utlån økte svakt sammenlignet med i fjor, men var fremdeles på et lavt nivå. Økning i nettorenteinntekter og reduserte kostnader i forhold til GFK bidro til bedring i resultatet for gruppen av *øvrige forretningsbanker*. Tap på utlån var fremdeles betydelig høyere enn for de øvrige bankgrupper, men økte ikke sammenlignet med i fjor. For de *øvrige sparebankene* bidro underskuddet i Sparebank 1-gruppen sterkt til resultatnedgangen, men også tap på utlån hadde økt sammenlignet med samme periode i fjor. Fortsatt nedgang i nettorenteinntekter i forhold til GFK og økte netto kurstap på verdipapirer medvirket også til resultatnedgangen.

Samlet utlånsvekst i NOK var 6,8 prosent for bankene samlet (ikke korrigert for valutakurser og porteføljeoverføringer) ved utgangen av 3. kvartal 2002. Sparebankene (utenom Gjensidige NOR) har fremdeles en relativt sterk vekst i utlån, mens de største bankene og øvrige forretningsbanker hadde lavere vekst enn bankene samlet. Tapsavsetningene har økt i alle grupper banker. For bankene samlet viste netto misligholdte lån en vekst på 12,8 prosent siste år, og utgjorde 1,2 prosent av utlån for bankene samlet. Gruppen øvrige forretningsbanker har høyest nivå på netto misligholdte lån i forhold til utlån. Veksten i brutto misligholdte engasjementer (mislighold før tapsavsetninger) var nær 20 prosent siste år. Ved utgangen av 3. kvartal var kjernekapitaldekningen i de største bankene 8,5 prosent, øvrige forretningsbanker 9,9 prosent og i de øvrige sparebanker 11,3 prosent.

Kredittforetakenes resultat av ordinær drift før skatt var 959 mill. kroner etter tre kvartaler i 2002. Målt i forhold til GFK utgjorde resultatet 0,51 prosent, en nedgang på 0,01 prosentpoeng sammenlignet med samme periode i fjor. Målt i forhold til GFK lå netto renteinntekter, andre inntekter og kostnader på omlag samme nivå som i fjor, mens netto kurstap på verdipapirer bidro negativt til resultatet. Tap på utlån økte svakt, men var fremdeles på et meget lavt nivå. Brutto utlån til kunder har økt med 9 prosent siste år.

Finansieringsselskapenes (20 selskaper) resultat av ordinær drift før skatt var 916 mill. kroner etter tre kvartaler i 2002, som utgjorde 1,98 prosent av GFK. Resultatet var bedret med 176 mill. kroner sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Det gode resultatet er påvirket av tilbakeføringer i ett enkeltsekskap. Netto renteinntekter i forhold til GFK har økt sammenligne med i fjor. Tap på utlån utgjorde 0,30 prosent av GFK. Misligholdte lån økte med 20 prosent sammenlignet med samme periode i fjor, og utgjorde 1,53 prosent av brutto utlån. Utlån til kunder har økt med 8,2 prosent siste år.

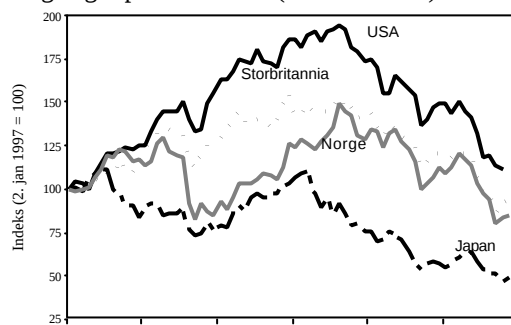
Livsforsikringsselskapenes resultat ble sterkt preget av den negative utviklingen i aksjemarkedene i årets første tre kvartaler. Resultat, før tildeling til kunder og skatt, ble minus 10,7 mrd. kroner. I samme periode i fjor var resultatet minus 9,5 mrd. kroner. Netto kurstap på finansielle eiendeler var på 81 mill. kroner hittil i år. Netto kurstapet på finansielle eiendeler ble begrenset av at selskapene hadde reallokert aktiva fra aksjer til obligasjoner i perioden. Selskapenes samlede premieinntekter, korrigert for effekten av flytting av ordninger, viste en økning i perioden. Verdijustert resultat, som inkluderer endringer i kursreguleringsfond, var minus på 11,9 mrd. kroner. Ingen av selskapene hadde midler igjen i kursreguleringsfondet ved utgangen av 3 kvartal.

Livsselskapenes aksjebeholdning som andel av forvaltningskapitalen var ved utgangen av kvartalet 8,6 prosent mot 20,2 prosent ved utgangen av 2001. Andelen sertifikater og obligasjoner holdt som omløpsmidler har økt fra 37 prosent av FK til 40 prosent i samme periode, mens andelen obligasjoner holdt til forfall har økt fra 18,3 prosent til 26,5 prosent av FK. Selskapene hadde 66 prosent av forvaltningskapitalen i sertifikater og obligasjoner ved utgangen av kvartalet. Livsselskapene hadde en bufferkapital på 8,3 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2002, som utgjorde 2 prosent av forvaltningskapitalen. Ved utgangen av 2001 hadde selskapene en bufferkapital på 18 mrd. kroner.

Skadeforsikringsselskapene i utvalget (46 selskaper) hadde samlet et negativt resultat av ordinær drift på 1,3 mrd. kroner etter tre kvartaler i 2002. I tilsvarende periode i fjor var resultatet negativt på 2,3 mrd. kroner. Som følge av at skadeselskapene har redusert aksjeandelen betydelig i løpet av 2. kvartal har nedgangen i aksjemarkedene fått mer begrenset innvirkning på resultatet. Selskapene hadde negative netto finansinntekter på 237 mill. kroner i de tre første kvartaler mot negative netto finansinntekter på 1 155 mill. kroner i tilsvarende periode i fjor. Resultat av teknisk regnskap var negativt for selskapene samlet på 1 171 mill. kroner, mot 719 mill. kroner året før. Av utvalget på 46 selskaper hadde 23 selskaper negativt resultat av ordinær drift etter tre kvartaler i 2002. De tre dominerende skadekonsernene hadde et negativt resultat av ordinær drift på 794 mill. kroner, mot et negativt resultat på 1 936 mill. kroner i tilsvarende periode i fjor. Finansinntektene var 353 mill. kroner, mot negative netto finansinntekter på 825 mill. kroner i samme periode i 2001. Tekniske resultat viste bedring i perioden som følge av økte premieinntekter.

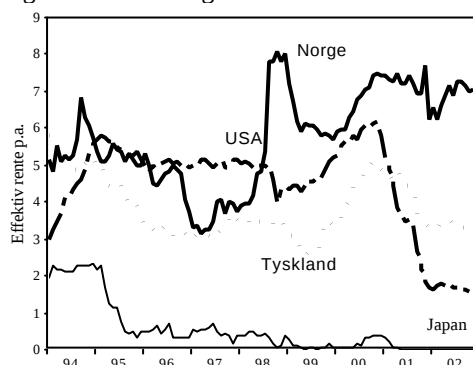
Skadeforsikringskonsernene har solgt seg betydelig ned i aksjer. Andelen aksjer i forhold til FK har falt fra 16,7 prosent ved utgangen av 3. kvartal i fjor til 5,0 prosent ved utgangen av 3. kvartal i år. Som andel av FK har sertifikater og obligasjoner holdt som omløpsmidler økt med 6,9 prosentpoeng siste år, og utgjorde 40,4 prosent av FK. Alle konsernene tilfredsstiller minstekravene til forsikringstekniske avsetninger, samt kravene til kapitaldekning ved utgangen av 3. kvartal 2002.

Figur 2.1: Aksjeindekser USA, Storbritannia, Norge og Japan. Indeksert (02.01.97=100)

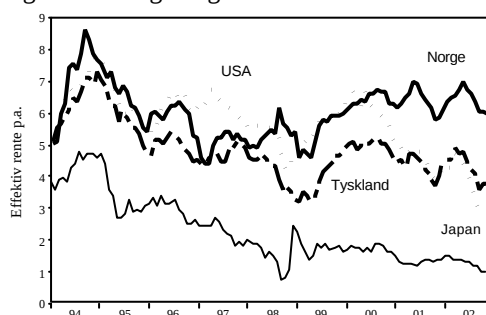
USA pr. 31.10.02
Kilde: Eco Win

Figur 2.2: Kortsiktig rentenivå

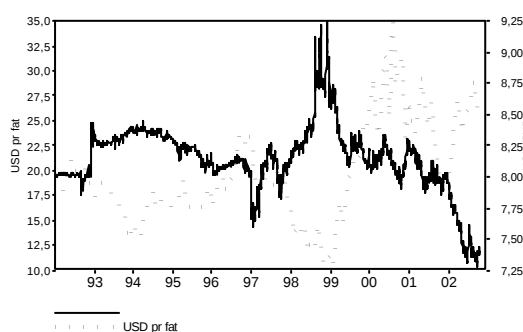
USA pr. 31.10.02
Kilde: Eco Win

Figur 2.3: Langsiktig rentenivå

USA pr. 31.10.02
Kilde: Eco Win

Figur 2.4: Oljepris og kroner pr. euro

Kilde: Eco Win

2. MAKROØKONOMISK BAKGRUNN

Børskursene falt kraftig gjennom sommeren og nedgangen fortsatte i høst. Totalt for de tre første kvartalene har Oslo Børs og Morgan Stanlys verdensindeks falt med henholdsvis 34 og 29 prosent. I oktober og hittil i november har kursene tatt seg svakt opp. Fra årskiftet til 7.november har Oslo Børs og Verdensindeksen falt med henholdsvis 23 og 24 prosent.

Det globale konjunkturbildet er blitt svakere og usikkerheten internasjonalt har økt. Det private konsumet i USA bidrar til å holde den økonomiske veksten oppe. Veksten blir understøttet av ekspansive penge – og finanspolitiske tiltak og et boligmarked som har fungert som motvekt mot det svake aksjemarkedet. God inntektsvekst, billig boligfinansiering og en viss bedring i arbeidsmarkedet kan bidra til å holde konsumet oppe, men usikkerheten om den videre utviklingen er stor. Ledig kapasitet gjør at det kan ta tid før investeringene tar seg markert opp. I Europa er veksten fortsatt svak og oppsvinget ser ut til å bli svakere og trekke lenger ut i tid enn tidligere antatt. Det er særlig Tyskland, regionens største økonomi, som trekker ned aktivitetsnivået.

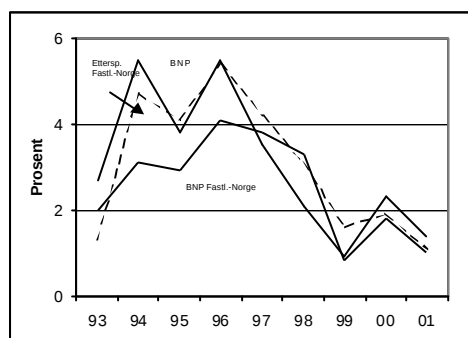
Den 6. november ble den amerikanske styringsrenten satt ned med 0,5 prosentpoeng til 1,25 prosent etter å ha vært uforandret siden 11. desember 2001. Den europeiske sentralbanken har holdt refinansieringsrenten uendret på 3,25 prosent siden 8. november i fjor. I Euroområdet er inflasjonen fortsatt høyere enn ESBs inflasjonsmål. Samlet etterspørsel og valutakursutviklingen trekker i retning av lavere rente, men høy oljepris, lønnsvekst og pengemengdevekst trekker i retning av uendret rente.

I år har utviklingen i inflasjonen og kreditt- og arbeidsmarkedet ført til at de norske korte pengemarkedsrentene har steget. Norges Bank satte opp den norske renten med 0,5 prosentpoeng til 7,0 prosent den 3. juli. Den videre utviklingen er bl.a. avhengig av effekten av kronestyrkelsen på realøkonomien og lønnsutviklingen fremover.

De lange rentene har falt markert gjennom våren og høsten som følge av kursnedgangen på de internasjonale børsene og lavere inflasjonsforventninger. I USA har de lange rentene gått betydelig mer ned enn tilsvarende renter i Europa, og ligger nå på et lavere nivå. Den siste tiden har aksjemarkedet tatt seg noe opp og de lange rentene har igjen steget.

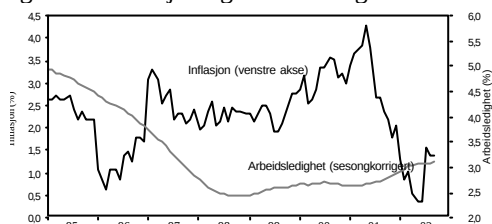
Kronekursen har styrket seg i forhold til andre valutaer siden sommeren 2000. Den norske konjunktur- og lønnsutviklingen er i utakt med utlandet, noe som har gitt store forskjeller i rentenivået mellom Norge og utlandet. Høy oljepris har også bidratt til å styrke kronen.

Figur 2.5: Vekst i BNP, BNP Fastlands-Norge, og etterspørsel fra Fastlands-Norge. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

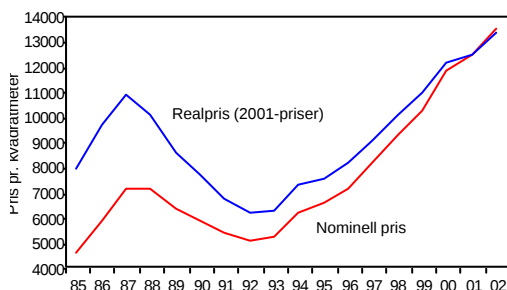
Kilde: SSB

Figur 2.6: Inflasjon og arbeidsledighet

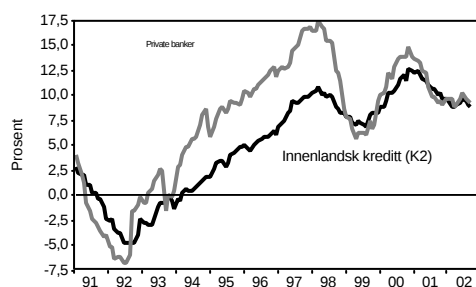

Kilde: Eco Win

Figur 2.7: Pris pr. kvm. for ulike boligtyper. Nominelle og real-priser (2001-priser)

Figur 2.8: Vekst i innenlandsk kreditt i alt (K2) og fra private banker

Kilde: Norges Bank

Norsk økonomi er inne i en periode med moderat utvikling. Foreløpige tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap for 2. kvartal viser at BNP Fastlands-Norge falt med 0,7 prosent fra 1. kvartal. Veksten i BNP Fastlands-Norge for 1. kvartal er også betydelige nedjustert. Fra første halvår i fjor til første halvår i år har BNP Fastlands-Norge steget med 1,0 prosent. Renteøkning i juli, svakere vekst internasjonalt og en sterkere krone har ført til nedjustering av veksten i norsk økonomi. SSB og Norges Bank anslår veksten i BNP Fastlands-Norge til henholdsvis 1,2 og 1 ½ prosent i år og 1,3 og 1 ¾ prosent i 2003. Det er det private konsumet som ventes å være den viktigste drivkraften.

Tall for den registrerte ledigheten viser en klar økning gjennom året og i oktober var ledigheten målt i forhold til arbeidsstyrken på 3,4 prosent (sesongjustert). Oppgangen i ledigheten har vært særlig sterk på det sentrale Østlandet, som har stort innslag av tjenesteytende virksomhet. Arbeidskraftundersøkelsen viser en ledighet i 3. kvartal på 3,8 prosent, det samme som gjennomsnittet det siste året.

Årsveksten i KPI var i oktober på 1,8 prosent mot 1,4 prosent i september. KPI, justert for avgiftsendringer og uten energi (KPIJAE), som er Norges Banks styringsmål for pengepolitikken, hadde en årsvekst på 2,1 prosent i oktober, mens den var 2,2 prosent i september. Anslagene for prisveksten de neste to årene er nedjustert fra forrige Inflasjonsrapport. Norges Bank anslår nå den justerte inflasjonen til å bli 2 ¼ prosent i år og henholdsvis 2 og 2 ¼ prosent i 2003 og 2004.

Boligprisene har sesongkorrigert økt noe de siste månedene. I oktober var boligprisene 7 prosent høyere enn i samme måned i fjor, ifølge statistikk fra NEF/ECON. Det er tegn til fall i leiepriser på næringseiendom.

Årsveksten i innenlandsk kreditt (K2) er høy, men falt fra 9,1 prosent i august til 8,8 prosent i september. For tredje måned på rad avtok kredittveksten. Sesongjustert månedsvekst, omregnet til årlig rate, falt fra 8,4 prosent til 4,4. Bankenes utlånsvekst (justert for valutakursendringer) gikk ned fra 9,4 prosent i august til 9,3 prosent i september. Husholdningene har bremset opplåningen noe, men nivået er fortsatt høyt. Årsveksten i kreditt til husholdningene var 11,2 prosent ved utgangen av september 2002 (reduert fra 11,4 i august). Noe svakere vekst i boligprisene, høyt rentenivå og stigende arbeidsledighet har en dempende effekt, men bl.a. tidsetterslep gjør at kredittveksten fortsatt er høy. Næringslivet fortsetter å redusere sin opplåning, og årsveksten i brutto gjeld til foretakene var 6,8 prosent ved utgangen av september. Årsveksten i samlet kreditt (K3), inkludert kreditt fra utlandet var på 8,3 prosent i august 2002.

RESULTATRAPPORTER FOR DE ENKELTE BRANSJER

3. BANKER

I kapittelet gis først en kort presentasjon av utviklingen for samtlige norske banker. Resten av kapittelet tar for seg fem undergrupper av banker. For forretningsbanker brukes data fra alle banker som er norske juridiske enheter, dvs. at utenlandsk eide datterbanker tas med.

Tallene er foreløpige og gjelder morbank.

Norske bankers (15 forretningsbanker og 129 sparebanker) resultat før skatt viste en markant nedgang sammenlignet med samme periode i 2001. Samlet resultat var 8,5 mrd. kroner, en nedgang på 19 prosent. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital var det en nedgang fra 1,05 til 0,81 prosent. Hovedårsaken til det svekkede resultatet finnes i den svake utviklingen i aksjemarkedet. Utbytte og andre inntekter fra eierinteresser i tilknyttede/konsern-selskaper er redusert med 0,9 mrd. kroner, og det er særlig bankene med eierinteresser i Sparebank1-Gruppen (de fire nest største sparebankene) som har sterk nedgang i disse inntektene. De direkte kurstapene på aksjer (realisert og urealisert) er 1,0 mrd. kroner så langt i år, en forverring på drøyt 0,5 mrd. kroner i forhold til tilsvarende periode i fjor. Netto renteinntekter var stabile i forhold til GFK. Driftskostnadene økte svakt i kroner, men viste en viss nedgang relativt til GFK. Bankenes utlånstap økte fra 2,1 til 2,7 mrd. kroner, noe som tilsvarte 0,25 prosent av GFK. Utlånstapene i tredje kvartal isolert steg fra 0,33 prosent av GFK i fjor til 0,37 prosent i år.

Norske banker hadde en vekst i utlån til kunder siste år på 6,8 prosent. Tapsavsetningene var økt med 14,4 prosent, først og fremst gjennom økte spesifiserte avsetninger. Tapsavsetningene utgjorde 1,6 prosent av brutto utlån til kunder. Innskudd fra kunder var 6,4 prosent høyere enn ett år tidligere. Innskudsdekningen av netto utlån var stabil på 68,6 prosent. Netto misligholdte lån økte med 9,7 prosent, og utgjorde 1,2 prosent av utlån. Veksten i brutto misligholdte engasjementer (mislighold før tapsavsetninger) var nær 20 prosent siste år.

De tre største bankene (DnB, Nordea, Gjensidige NOR) sto for 58 prosent av bankenes samlede forvaltningskapital. Gruppen hadde et resultat før skatt på 5,4 mrd. kroner, noe som var 22 prosent svakere enn året før. I forhold til GFK innebar dette en nedgang fra 1,16 til 0,88 prosent. Egenkapitalavkastningen ble redusert fra 16,9 til 10,0 prosent. Den sterke nedgangen i avkastning er påvirket av at DnB og Nordea hadde svært lave skattekostnader i 2001 som følge av medhold i preferansekapitalsaken.

Netto renteinntekter viste en svak vekst, men var uendret i forhold til GFK med 1,97 prosent. Utbytte ble sterkt redusert, det samme ble kursgevinstene på aksjer. Også kursgevinstene på rentepapirer viste en svak utvikling, mens gevinstene på valuta og finansielle derivater var nær uendret fra året før. Driftskostnadene var nær uendret, og ble redusert i forhold til GFK. Som følge av lavere inntekter i år hadde kostnad/inntektsforholdet for denne gruppen banker likevel økt, fra 63,2 til 67,4 prosent (ekskl. kursgevinster). Bokførte utlånstap var 30 prosent høyere enn året før, men var likevel på et lavt nivå, kun 0,18 prosent av utlån.

De største bankene hadde en utlånsvekst til kunder siste år på 4,7 prosent. Styrkingen av den norske kronen har bidratt til å holde vekstraten nede siste år ved at kroneverdien av utlån i valuta har blitt redusert. Utlån utgjorde 71 prosent av total forvaltningskapital, med kun marginale forskjeller mellom de tre bankene. Siste tolv måneder har tapsavsetningene økt med 7,8 prosent, og utgjorde 1,4 prosent av brutto utlån. Veksten i tapsavsetninger har i sin helhet kommet i de spesifiserte tapsavsetningene. Innskudd fra kunder var økt med 3,3 prosent siste

år og utgjorde ved utløpet av tredje kvartal 69,3 prosent av netto utlån til kunder. Netto misligholdte lån var 8 prosent høyere enn ett år tidligere, og utgjorde 0,7 prosent av utlån.

Samlet kjernekapitaldekning for de tre største bankene var 8,5 prosent, opp 0,3 prosentpoeng fra samme tidspunkt året før. Total kapitaldekning var uendret på 11,3 prosent.

De øvrige forretningsbankene (utgjorde 12 prosent av total forvaltningskapital) bedret resultat før skatt fra 317 til 555 mill. kroner. Resultatet var fremdeles på et svært lavt nivå, kun 0,44 prosent av GFK. Egenkapitalavkastningen for denne gruppen var 4,3 prosent, mot 2,8 prosent ett år tidligere.

Netto renteinntekter økte med 11 prosent siste år, og tilsvarte 1,89 prosent av GFK. Netto provisjonsinntekter viste også en viss økning, mens det var en klar reduksjon i utbytteinntekter også for denne gruppen. Kursgevinstene ble redusert, men for disse bankene skyldtes det en reduksjon i gevinstene på rentepapirer, idet netto tap på aksjer ble redusert fra 2001. Driftskostnadene viste en klar nedgang, fra 1,82 til 1,65 prosent av GFK, og det var lønnskostnadene (inkl. pensjoner og sosiale kostnader) som ble redusert. Gruppens kostnad/inntektsforhold ble redusert fra 67,7 prosent etter tre kvartal i fjor til 64,1 prosent så langt i år. Bokførte tap på utlån var 8 prosent høyere enn året før.

Samlet utlånsvekst for gruppen var 2,8 prosent siste år. Utlån utgjorde utlån 74 prosent av balansen. Tapsavsetningene var økt med 27 prosent siste år, med sterkest vekst i de spesifiserte. Tapsavsetningene utgjorde ved utløpet av tredje kvartal 2,7 prosent av brutto utlån, en økning siste år på 0,5 prosentpoeng. Innskudd fra kunder var 12 prosent høyere enn ett år tilbake. Innskudd utgjorde 69 prosent av netto utlån, en økning på 6 prosentpoeng siste år. Gruppen hadde en økning i netto misligholdte lån på 41 prosent siste år og slike lån utgjorde 2,6 prosent av utlån.

Samlet kjernekapitaldekning for gruppen var 9,9 prosent, en økning på 0,4 prosentpoeng siste år. Total kapitaldekning var uendret på 13,6 prosent.

Gruppen av de øvrige sparebanker (ekskl. Gj. NOR Sparebank) utgjorde 30 prosent av bankenes samlede forvaltningskapital. Gruppen oppnådde et resultat før skatt på 2,5 mrd. kroner, en nedgang på 20 prosent sammenlignet med samme periode i 2001. Målt i forhold til GFK utgjorde resultatet 0,80 prosent, en nedgang på 0,21 prosentpoeng. Egenkapitalavkastningen for gruppen sank fra 8,9 til 6,3 prosent.

Sparebankene økte netto renteinntekter med 9,5 prosent, mens det var en svak nedgang, til 2,68 prosent, i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital. Bankene fikk en sterk nedgang i andre inntekter, særlig som følge av kurstap på aksjer og underskuddet i Sparebank 1 Gruppen (påvirket resultatet i fire eierbanker). Netto provisjonsinntekter viste på den annen side en vekst på nær 14 prosent. Driftskostnadene steg med 7,9 prosent, men sank i forhold til GFK fra 1,85 til 1,80 prosent. Bankenes kostnad/inntektsforhold steg fra 56,3 til 57,6 prosent.

Bokførte utlånstap viste en markant vekst for denne gruppen banker. Tapene etter tre kvartaler utgjorde 1,1 mrd. kroner, noe som var 47 prosent høyere enn ett år tidligere. Tapene utgjorde 0,37 prosent av utlån, mot 0,28 prosent ved utløpet av tredje kvartal i 2001.

Sparebankenes utlånsvekst til kunder siste år var 11,6 prosent. Utlån utgjorde 89 prosent av forvaltningskapitalen i denne gruppen banker, og var med det betydelig høyere enn for de to øvrige gruppene. Bankene hadde økt tapsavsetningene med 17 prosent siste år. Tapsavsetningene utgjorde 1,7 prosent av brutto utlån til kunder. Innskudd fra kunder var 10 prosent høyere enn ved utløpet av tredje kvartal 2001. Innskudd fra kunder utgjorde 67 prosent av netto utlån til kunder, en nedgang siste år på ett prosentpoeng. Netto misligholdte lån var 4 prosent høyere enn ett år tidligere, og utgjorde 1,3 prosent av utlån.

Bankenes samlede kjernekapitaldekning var 11,3 prosent, en nedgang fra 11,5 prosent ett år tidligere. Total kapitaldekning var 13,3 prosent, en nedgang på 0,3 prosentpoeng.

4. FINANSIERINGSFORETAK

4.1 Kredittforetak

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 10 norske kredittforetak. Tallene for tilsvarende periode i fjor gjelder de samme foretakene.

Resultat

Nettorenten etter tre kvartaler utgjorde 0,70 prosent av GFK og lå på samme nivå som i 1. – 3. kvartal 2001. Isolert sett viste nettorenten en økning fra 2. kvartal, etter å ha falt de to foregående kvartalene.

Kredittforetakene hadde netto *kurstap* på verdipapirer på 71 mill. kroner i 1. – 3. kvartal, omtrent det samme som i tilsvarende periode i fjor. Andre inntekter og andre kostnader lå på samme nivå som for ett år siden. De bokførte tapene var på 16 mill. kroner i 1. – 3. kvartal, mot 2 mill. kroner i samme periode i fjor. Tapene er fortsatt små i kredittforetakene og påvirker i liten grad resultatutviklingen. Det er en kraftig økning i misligholdte lån fra samme tid i fjor, men fra et lavt nivå. Netto misligholdte lån utgjør 0,3 prosent av brutto utlån.

Resultat av ordinær drift var på 959 mill. kroner, en økning på 22 mill. kroner sammenlignet med de ni første månedene i 2001. Resultatet utgjorde 0,51 prosent av GFK, en nedgang på 0,01 prosentpoeng fra tilsvarende periode i fjor.

Balanse

Brutto utlån til kunder hadde økt med 9,0 prosent siste 12 måneder. Årsveksten ved utgangen av forrige kvartal var 10,2 prosent.

Soliditet

Kredittforetakene hadde en *kjernekapitaldekning* på 10,7 prosent ved utgangen av 3. kvartal, en nedgang på 1,2 prosentpoeng fra 3. kvartal i fjor. Utlånsveksten det siste året har gitt en økning i beregningsgrunnlaget på 9,8 prosent. Kjernekapitaldekningen ble redusert sammenlignet med 3. kvartal i fjor for 7 av 10 kredittforetak.

4.2 Finansieringsselskaper

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 20 av 33 norske finansieringsselskaper som utgjør ca. 95 prosent av forvaltningskapitalen for de norske selskapene. Tallene for tilsvarende periode i fjor gjelder de samme selskapene. Tall for utenlandske filialer i Norge presenteres kun i tabellform i vedlegget. De utenlandske filialene har ca. 28 prosent av total forvaltningskapital

Resultat

Finansieringsselskapenes *netto renteinntekter* økte med ca. 14 prosent fra 1. – 3. kvartal i 2001. Nettorenten utgjorde 3,59 prosent av GFK og økte med 0,06 prosentpoeng fra tilsvarende periode i fjor. Isolert sett ligger nettorenten i 3. kvartal på samme nivå som kvartalet før, etter å ha falt fra 1. til 2. kvartal.

Målt i prosent av GFK viste *netto provisjonsinntekter* en nedgang fra 1. – 3. kvartal i fjor. Nivået på lønnskostnader var lavere enn for ett år siden, mens andre driftskostnader lå på samme nivå

Det var 138 mill. kroner i *bokførte tap* i 1. – 3. kvartal, mot 167 mill. kroner i tilsvarende periode i fjor. Tapskostnaden hittil i år er påvirket av tilbakeføringer av tidligere bokførte tap i ett enkeltsekskap. Det var en økning i netto misligholdte lån på 20,6 prosent sammenlignet med utgangen av 3. kvartal i 2001. Netto misligholdte lån utgjorde 1,5 prosent av brutto utlån ved utgangen av 3. kvartal 2002.

Resultat av ordinær drift var på 916 mill. kroner, som tilsvarer 1,98 prosent av GFK. I samme periode i fjor utgjorde resultatet 740 mill. kroner eller 1,79 prosent av GFK.

Balanse

Brutto utlån til kunder økte med 8,2 prosent fra 3. kvartal 2001. Årsveksten var 11,0 prosent ved utgangen av forrige kvartal.

Soliditet

Finansieringsselskapene samlet (alle norske selskaper) hadde en *kjernekapitaldekning* på 9,0 prosent. Dette innebar en nedgang på 1,1 prosentpoeng sammenlignet med 3. kvartal 2001. Høyere utlånsvekst har gitt en økning i beregningsgrunnlaget på 9,4 prosent.

Av de 20 finansieringsselskapene som rapporterte foreløpige resultat- og balansetall, hadde 16 selskaper redusert kjernekapitaldekningen fra 3. kvartal i fjor.

Mislighold og tap i et utvalg selskaper

Det er sett nærmere på utviklingen i noen finansieringsselskapers utlån til privatpersoner. Kartleggingen omfatter 7 selskaper, hvorav 2 er utenlandske filialer. Kun 2 av de 7 selskapene er med i den øvrige omtalen av finansieringsselskaper. De 7 selskapene yter stort sett alle sine utlån til lønnstakere i form av kasse-, brukskreditt og nedbetalingslån.. Hoveddelen av selskapenes virksomhet er knyttet til forbruksfinansiering uten sikkerhet. Tallene er hentet fra Finansdatabasen.

	pr. 3. kv. 02	2001	2000	1999
Forbrukslån (mill. kr)	11 695	10 082	7 384	5 283
Vekst (12 mnd.)	26 %	37 %	40 %	28 %
Andel av fin.selsk utlån til lønnstakere	38 %	36 %	28 %	24 %
Andel av fin.selsk. totale utlån	13 %	12 %	10 %	9 %
Bokførte tap (mill. kr)	223	177	165	153
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	2,5 %	1,8 %	2,2 %	2,9 %
Netto misligholdte lån (mill. kr)	970	830	627	385
Mislighold i % av forbrukslån	8,3 %	8,2 %	9,5 %	7,3 %

Det har vært en betydelig vekst i disse selskapene de siste årene og ved utgangen av 3. kvartal 2002 har de 38 prosent av finansieringsselskapenes samlede utlån til lønnstakere. De 7 selskapene hadde pr. 3. kvartal en andel av finansieringsselskapenes totale utlån på 13 % . Bokførte tap og misligholdte lån ligger på et klart høyere nivå enn for andre finansieringsselskaper. Netto misligholdte lån i prosent av forbrukslån har hittil i år ligget på omtrent samme nivå som i fjor.

5. LIVSFORSIKRINGSSELSKAPER

Ved utgangen av 3. kvartal 2002 var det syv tradisjonelle livselskaper og seks selskaper med konsesjon til å drive livsforsikring med investeringsvalg. Tallene nedenfor omfatter tradisjonelle livselskaper. Livsforsikring med investeringsvalg vil bli omtalt i eget avsnitt.

Resultat

Livselskapenes resultater for 1. – 3. kvartal 2002 er preget av den svake utviklingen i aksjemarkedene. Den svake utviklingen fra 2. kvartal fortsatte inn i 3. kvartal. Tidligere i år har nedgangen i det norske aksjemarkedet vært til dels mindre enn nedgangen målt ved en rekke av verdens børser. Det norske aksjemarkedet utviklet seg imidlertid svakere enn de fleste andre aksjemarkeder gjennom 3. kvartal. I årets tre første kvartaler viste hovedindeksen et fall på 34 prosent, og Morgan Stanleys verdensindeks et fall på 29 prosent. Mens aksjemarkedene falt, var det samtidig en oppgang i obligasjonsmarkedene. Norske lange renter falt i perioden med 0,3 prosentpoeng, mens lange tyske og amerikanske renter falt med henholdsvis 0,7 og 1,4 prosentpoeng.

Utviklingen i verdipapirmarkedene har redusert selskapenes avkastning på finansielle eiendeler. Verdijustert kapitalavkastning som hensyntar endringer i kursreguleringsfondet var for 1. – 3. kvartal 2002 på 0,1 prosent (annualisert), mot en verdijustert kapitalavkastning i 2001 på 1,1 prosent. Selskapenes bokførte kapitalavkastning for 1. – 3. kvartal 2002 var på 0,8 prosent (annualisert), mot 2,8 prosent i 2001.

Livselskapenes *resultat før tildeling til kunder og skatt* for 1. – 3. kvartal viste et underskudd på 10,7 mrd. kroner, eller –3,6 prosent (annualisert) av selskapenes samlede gjennomsnittlige forvaltningskapital (GFK). Samtlige selskaper hadde et nullresultat eller underskudd i den aktuelle perioden. Til sammenligning var resultat før tildeling til kunder og skatt i 1. – 3. kvartal 2001 på –9,5 mrd. kroner, eller –3,4 prosent (annualisert) av GFK.

Verdijustert resultat, som inkluderer endringer i kursreguleringsfondet, viste for 1. – 3. kvartal 2002 et tap på 11,9 mrd. kroner, hvilket svarer til 4,0 prosent (annualisert) av selskapenes samlede GFK. Til sammenligning viste verdijustert resultat for 1. – 3. kvartal 2001 et tap på 17,4 mrd. kroner, eller –6,2 prosent (annualisert) av GFK. Selskapene har inntektsført til sammen 1,2 mrd. kroner fra kursreguleringsfondet i resultatet for 1. – 3. kvartal 2002, og selskapene har ingen midler i kursreguleringsfond ved utgangen av 3. kvartal. I 1. – 3. kvartal 2001 inntektsførte selskapene til sammen 7,9 mrd. kroner fra kursreguleringsfond.

Samlede *premieinntekter* var i 1. – 3. kvartal 2002 på 28,0 mrd. kroner, mot 24,7 mrd. kroner for samme periode året før, hvilket svarer til en økning på 13,4 prosent. Tallene er korrigert for effekten av flytting av ordninger som medfører at hele premiereserven føres som premieinntekt i mottagende selskap. Det er imidlertid stor variasjon mellom selskapene.

Utviklingen i verdipapirmarkedene i 1. – 3. kvartal 2002 har gitt selskapene et *netto tap på finansielle eiendeler* på 81 mill. kroner. Dette svarer til en bedring på 3 prosentpoeng sammenlignet med 1. – 3. kvartal 2001, da selskapenes inntekter av finansielle eiendeler viste et tap på 8,4 mrd. kroner eller –3,0 prosent (annualisert) av GFK. Den positive utviklingen sammenlignet med tilsvarende periode i 2001 skyldes i hovedsak at selskapene har solgt seg kraftig ned i aksjer, og samtidig økt sin andel av rentebærende papirer. Nedgangen i lange renter har videre bidratt positivt til selskapenes resultater.

I årets tre første kvartaler ble det utbetalt *erstatninger* for 15,1 mrd. kroner, mot 15,0 mrd. kroner for samme periode året før. Videre har livselskapene i regnskapet for 1. – 3. kvartal 2002 utgiftsført 6,4 mrd. kroner i premiereserver mv. for forsikringskontrakter som er flyttet

til andre forsikringsselskaper/pensjonskasser. Dette er en 4 prosents økning fra 6,2 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2001. Inkludert endringer i erstatningsavsetninger blir de samlede erstatningene 21,5 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2002. Tilsvarende tall for 1. – 3. kvartal 2001 var 21,2 mrd. kroner.

Økningen i *forsikringsmessige avsetninger* utgjorde 21,3 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2002, mot 15,0 mrd. kroner i 1. – 3. kvartal 2001. Med forsikringsmessige avsetninger menes midler avsatt til dekning av selskapenes forpliktelser, inkludert avsetninger til dekning av tilleggssytelser ut over kontraktsforpliktelsene (forsikringsvirksomhetsloven § 8-2), samt avsetninger til sikkerhetsfond.

Forsikringsmessige avsetninger utgjorde for selskapene samlet 375 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2002, en økning på 6 prosent fra ett år tidligere. Av dette utgjorde premiereserven 349 mrd. kroner, og tilleggssavsetningene 10,6 mrd. kroner.

Tall for livselskapenes *driftskostnader* viser en relativt flat utvikling. Samlede driftskostnader utgjorde 3,4 mrd. kroner, eller 1,1 prosent (annualisert) av GFK i 1. – 3. kvartal 2002, mot 3,6 mrd. kroner og 1,2 prosent (annualisert) i 1. – 3. kvartal 2001. Driftskostnadene omfatter så vel de forsikringsrelaterte driftskostnader til salg og administrasjon, som administrasjonskostnader tilknyttet finansielle eiendeler.

Balansestruktur

Livselskapenes forvaltningskapital var ved utgangen av 3. kvartal 2002 på 406 mrd. kroner, hvilket er en økning på 2,5 prosent fra utgangen av 2001 da samlet forvaltningskapital var på 396 mrd. kroner.

Utviklingen i verdipapirmarkedene i perioden har hatt betydelig innvirkning på selskapenes aktivaallokering. Selskapenes beholdning av omløpsaksjer utgjorde ved årsskiftet 20,2 prosent av samlet forvaltningskapital, men er gjennom årets ni første måneder redusert med 45 mrd. kroner eller 11,6 prosentpoeng, og utgjorde ved utgangen av 3. kvartal 8,6 prosent av forvaltningskapitalen. Utenlandsandelen av selskapenes beholdning av omløpsaksjer er i samme periode steget med ett prosentpoeng, og utgjør dermed 64 prosent av aksjebeholdningen.

Beholdningen av obligasjoner og sertifikater holdt som omløpsmidler har i 1. – 3. kvartal 2002 steget med 18 mrd. kroner, og utgjorde 40 prosent av livselskapenes eiendeler ved utgangen av 3. kvartal 2002, mot i underkant av 36,5 prosent ved årsskiftet. Utenlandsandelen har i samme periode svingt noe, men var ved utgangen av 3. kvartal, som ved årsskiftet, på 43 prosent.

Beholdningen av obligasjoner regnskapsmessig klassifisert som "hold til forfall" har økt betydelig siden årsskiftet. Selskapene hadde ved utgangen av 3. kvartal 2002 en samlet beholdning av obligasjoner holdt til forfall på 108 mrd. kroner, eller 26,5 prosent av selskapenes samlede forvaltningskapital. Dette er en økning på 35 mrd. kroner eller 8,2 prosentpoeng fra årsskiftet da selskapenes beholdning av slike obligasjoner utgjorde 18,3 prosent av forvaltningskapitalen. I henhold til FORT-rapporteringen for 1. – 3. kvartal 2002 synes store deler av økningen i selskapenes beholdning av obligasjoner holdt til forfall å skrive seg fra en økning av investeringer i utenlandske obligasjoner notert i norske kroner (eksempelvis eurokroneobligasjoner).

Andelen i utlån viser en svak nedgang og var rapportert til 5,8 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 3. kvartal, mot 6,3 prosent ved årsskiftet.

Soliditet

Ved utgangen av 3. kvartal 2002 hadde livselskapene i gjennomsnitt en kapitaldekning på 15,2 prosent, og samtlige livselskaper tilfredsstilte kapitaldekningskravet på 8 prosent. Ved årsskiftet var selskapenes gjennomsnittlig kapitaldekning på 13,2 prosent, og bedringen i kapitaldekningen må sees i sammenheng med selskapenes reallokering fra aksjer med høy kredittrisiko til obligasjoner med lavere kredittrisiko, hvilket har ført til redusert beregningsgrunnlag i kapitaldekningssammenheng.

Nedgangen i aksjemarkedene i 1. – 3. kvartal 2002 førte til at to selskaper, grunnet svekket soliditet, i 3. kvartal søkte om midlertidig dispensasjon fra minstekravet til egenkapital og solvensmarginkapital. Dispensasjonen ble innvilget på vilkår av at selskapene ved utgangen av 3. kvartal ville tilfredsstille minstekravet til egenkapital og solvensmarginkapital. Ved utgangen av 3. kvartal 2002 hadde livselskapene i gjennomsnitt en solvensmargin på 133 prosent.

Fallet i aksjemarkedene i årets tre første kvartaler har ført til en betydelig svekkelse av selskapenes samlede bufferkapital. Ved utgangen av 3. kvartal ble bufferkapitalen, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til ett års rentegaranti og kursreguleringsfond, målt til 8,3 mrd. kroner eller 2,0 prosent av selskapenes forvaltningskapital, mot 18,0 mrd. kroner eller 4,5 prosent ved årsskiftet. Ved utgangen av 1999 var selskapenes bufferkapital på 40 mrd. kroner og utgjorde 11 prosent av forvaltningskapitalen.

Livsforsikring med investeringsvalg

Det var ved utgangen av 3. kvartal 2002 i alt seks selskaper med konsesjon til å tilby livsforsikring med investeringsvalg (unit linked).

Resultatet for 1. – 3. kvartal 2002 viste et tap på 78 mill. kroner eller –1,0 prosent (annualisert) av selskapenes samlede GFK, mot et tap på 63 mill. kroner eller –1,0 prosent (annualisert) for samme periode året før. Ingen av selskapene kunne vise til et overskudd for 1. – 3. kvartal 2002. Samlede premieinntekter var 2 564 mill. kroner og viste en nedgang på 276 mill. kroner sammenlignet med tilsvarende periode året før.

Total forvaltningskapital ved utgangen av 3. kvartal 2002 var på 11,3 mrd. kroner, mot 12,5 mrd. kroner ved utgangen av 2001. Av forvaltningskapitalen var 43 prosent plassert i aksjer og andeler ved utgangen av 3. kvartal, mot 61 prosent ved årsskiftet. Obligasjoner og sertifikater hadde en andel på 34 prosent av forvaltningskapitalen, mot 20 prosent ved årsskiftet.

Samtlige selskaper tilfredsstilte kapitaldekningskravet ved utgangen av 3. kvartal 2002, og den gjennomsnittlige kapitaldekningen var på 31,5 prosent.

6. SKADEFORSIKRINGSSELSKAPER

Utvalget består av 46 selskaper som har levert nøkkeltall pr. 3. kvartal 2002.

Resultatutvikling i alle selskaper

Skadeselskapene samlet hadde i perioden 1.-3. kvartal 2002 et *negativt resultat av ordinær drift* på 1 287 mill. kroner, mot minus 2 277 mill. kroner i samme periode i 2001. Hovedårsaken til resultatfremgangen er høyere finansinntekter enn i de tre første kvartalene i fjor, hvor finansinntektene var svært svake som følge av utviklingen i aksjemarkedene og en betydelig eksponering i aksjer. I løpet av 2. kvartal i år reduserte selskapene aksjeandelen vesentlig, slik at fallet i aksjemarkedene i 3. kvartal har fått en mer begrenset innvirkning på resultatene. Likevel hadde selskapene *negative netto finansinntekter* på 237 mill. kroner i 1.-3. kvartal 2002. I samme periode i fjor hadde de negative netto finansinntekter på 1 155 mill. kroner. *Teknisk regnskap* viste et overskudd på 1 171 mill. kroner, mot 719 mill. kroner i 1.-3. kvartal 2001.

Lønnsomheten av den forsikringsrelaterte virksomheten kan uttrykkes ved combined ratio, som er summen av erstatninger og forsikringsrelaterte driftskostnader for egen regning (f.e.r.) i prosent av premieinntekter f.e.r. *Combined ratio* for alle selskapene var 102,3 i 1.-3. kvartal i år, hvilket er en nedgang fra 109,6 i samme periode i fjor. *Skadeprozenten* har falt med 7,2 prosentpoeng til 78,7, mens *kostnadsprozenten* har falt med 0,1 prosentpoeng til 23,6. Hvis man ser bort fra captiveselskapene, har skadeprozenten og combined ratio falt med 3,5 prosentpoeng.

Av utvalget på 46 selskaper var det 23 som viste et negativt resultat av ordinær drift etter 3. kvartal. Til sammenligning hadde 22 selskaper negativt resultat i 1. halvår. Alle selskapene oppfyller kapitaldekningskravet på 8 prosent.

Resultatutvikling i skadeforsikringskonsernene

Skadeforsikringsmarkedet blir dominert av de fire største enhetene: If Skadeforsikring, Gjensidige NOR Forsikringsgruppen, Vesta Skadekonsern og Sparebank 1 Skadeforsikring. Den videre fremstillingen av skadekonsernernes resultater vil omhandle de tre sistnevnte konsernene, da If er under tilsyn av den svenske Finansinspektionen.

Samlet hadde de tre konsernene et negativt *resultat av ordinær virksomhet* på 794 mill. kroner, mot et negativt resultat på 1 936 mill. kroner i perioden 1.-3. kvartal 2001. *Premieinntekter f.e.r.* utgjorde 12 105 mill. kroner, hvilket er en økning på 13,4 prosent i forhold til 1.-3. kvartal i fjor.

Erstatningskostnadene viste en økning på 8,3 prosent i samme periode. Dermed ble *skadeprozenten* 79,2 i årets tre første kvartaler, mens den var 82,9 i samme periode i 2001. For 3. kvartal isolert sett var den samlede skadeprozenten 71,2. Tendensen de siste årene mot bedring i skadeprozenten er i hovedsak en konsekvens av de betydelige premieøkningene som selskapene gjennomførte i 2000 og 2001. *De forsikringsrelaterte driftskostnadene* steg med 14,4 prosent, noe som medførte at *kostnadsprozenten* steg med 0,2 prosentpoeng til 24,0.

Combined ratio for de tre konsernene falt med 3,5 prosentpoeng til 103,2. Nedgangen skyldes at veksten i premieinntekter var større enn veksten i erstatningskostnader og driftskostnader. Fallet i combined ratio er hovedårsaken til at samlet *teknisk resultat* ble forbedret med

180 mill. kroner i forhold til perioden 1.-3. kvartal 2001. *Netto finansinntekter* var 353 mill. kroner etter årets tre første kvartaler, hvilket er en forbedring på 1 178 mill. kroner i forhold til samme periode i fjor.

Balanseutvikling i skadeforsikringskonsernene

Den samlede *forvaltningskapital* for de tre konsernene var 41,1 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2002. Dette er en økning på 8,4 prosent fra året før.

Plasseringer i *aksjer og andeler* klassifisert som omløpsmidler utgjorde samlet sett 5,0 prosent av forvaltningskapitalen. Dette er en sterk nedgang fra 16,7 prosent ett år tidligere, etter at selskapene solgte betydelige deler av aksjeporteføljen i 2. kvartal.

De samlede plasseringer i *sertifikater og obligasjoner* klassifisert som omløpsmidler utgjorde 40,4 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 3. kvartal. Dette er 6,9 prosentpoeng høyere enn ett år tidligere, og 2,6 prosentpoeng høyere enn ved utgangen av 1. halvår i år.

Andelen utenlandske aksjer var 57 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2002, mot 66 prosent ett år tidligere. I løpet av 3. kvartal har imidlertid utenlandsandelen økt med 16 prosentpoeng. For obligasjoner og sertifikater var utenlandsandelen 32 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2002, hvilket er en økning på 2 prosentpoeng i forhold til 3. kvartal i fjor og 1. halvår i år.

Soliditet i skadeforsikringskonsernene

Alle konsernene tilfredsstiller minstekravene til forsikringstekniske avsetninger. Totale *forsikringstekniske avsetninger* for de tre konsernene var 27,8 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal, hvilket innebærer en økning på 11,0 prosent i forhold til samme tidspunkt i fjor. Dekningsprosenten (faktiske avsetninger i prosent av minstekrav) har steget fra 108,1 til 109,9. Alle konsernene tilfredsstiller kravene til kapitaldekning. Samlet *ansvarlig* utgjorde 3,8 mrd. kroner ved utgangen av 3. kvartal 2002.

TABELLER OG FIGURER

1. BANKER

	Side
Tabell 1.1. Resultatstørrelser for samtlige norske banker.....	1
Tabell 1.2. Balansestørrelser for samtlige norske banker.....	1
Tabell 1.3. Resultatstørrelser for grupper av banker.....	2
Figur 1.1. Utvikling i kvartalsvis nettorente.....	2
Figur 1.2. Utvikling i andre inntekter.....	2
Figur 1.3. Utvikling i kostnadsprosent	3
Figur 1.4. Kvartalsvise tap (i % GFK annualisert) to siste år.....	3
Tabell 1.4. Balansestørrelser i grupper av banker.....	3
Figur 1.5. Netto mislighold i prosent av netto utlån til kunder.....	4
Figur 1.6. Kjernekapitaldekning i grupper av banker.....	4
Figur 1.7. Kapitaldekning i grupper av banker.....	4
Tabell 1.5. Resultatstørrelser i utenlandske bankers filialer i Norge.....	5
Tabell 1.6. Utenlandske bankers markedsandel (av bankutlån) i Norge.....	5

2. FINANSIERINGSFORETAK

Kredittforetak

Figur 2.1.1 Resultatutvikling i prosent av GFK.....	6
Tabell 2.1.1 Resultatposter.....	6
Tabell 2.1.2 Balanseposter.....	6
Tabell 2.1.3 Kapitaldekningstall for kredittforetakene totalt.....	7

Finansieringsselskaper

Figur 2.2.1 Resultatutvikling i prosent av GFK.....	7
Tabell 2.2.1 Resultatposter.....	7
Tabell 2.2.2 Balanseposter.....	8
Tabell 2.2.3 Kapitaldekningstall for finansieringsselskapene totalt.....	8
Tabell 2.2.4 Resultat – og balanseposter for utenlandske filialer i Norge.....	8

3. LIVSFORSIKRINGSSELSKAPER

Figur	3.1	Utvikling i livsselskapenes gjennomsnittlige kapitalavkastning.....	9
Figur	3.2	Utviklingen i livsselskapenes resultater 1998 – 1 -3. kvartal 2002.....	9
Tabell	3.1	Utvalgte resultatposter.....	9
Figur	3.3	Sammensetning av netto finansinntekter samt endringer i kursreg.fond..	10
Figur	3.4	Utvikling i livsselskapenes driftskostnader 1997 – 1 -3. kvartal 2002.....	10
Figur	3.5	Utvikling i sentrale balanseposter.....	10
Figur	3.6	Utviklingen i livsselskapenes aksjeportefølje (omløp).....	11
Figur	3.7	Utviklingen i livsselskapenes obligasjonsportefølje (omløp).....	11
Figur	3.8	Utvikling og sammensetningen av livsselskapenes bufferkapital.....	11
Figur	3.9	Utvikling i bufferkapital i prosent av forvaltningskapitalen.....	12
Tabell	3.2	Utviklingen i bufferkapitalen i periode 3 kv. 00 til 3. kv. 02 - totalt.....	12

4. SKADEFORSIKRINGSSELSKAPER

Tabell	4.1	Resultat i ulike grupper skadeforsikringsselskaper.....	13
Tabell	4.2	Combined ratio i ulike grupper norske skadeforsikringsselskaper.....	13
Tabell	4.3	Resultatelementer for de tre skadekonsernene samlet.....	13
Figur	4.1	Komponenter i resultat av ordinær virksomhet, tre skadekonsern.....	14
Tabell	4.4	Combined ratio for de tre skadekonsernene 1 kv. 1999-2002.....	14
Tabell	4.5	Utvalgte aktivaposter i prosent av forvaltningskapitalen.....	14
Tabell	4.6	Utenlandsandel i verdipapirbeholdningen.....	14

1. BANKER

Tabell 1.1 Resultatstørrelser for samtlige norske banker

	1.-3.kv.02		1.-3.kv.01	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto rente	22 919	2,17	21 673	2,17
Andre inntekter	6 435	0,61	8 766	0,88
herav kursgevinster	660	0,06	1 418	0,14
Andre kostnader	18 260	1,73	17 834	1,78
herav lønn og admin.kost.	14 410	1,37	14 055	1,40
Driftsres. før tap	11 094	1,05	12 606	1,26
Bokførte tap	2 662	0,25	2 068	0,21
Gev./tap VP lang sikt, Nedskrivn.	83	0,01	-81	-0,01
Resultat av ord.drift f.skatt	8 514	0,81	10 457	1,05

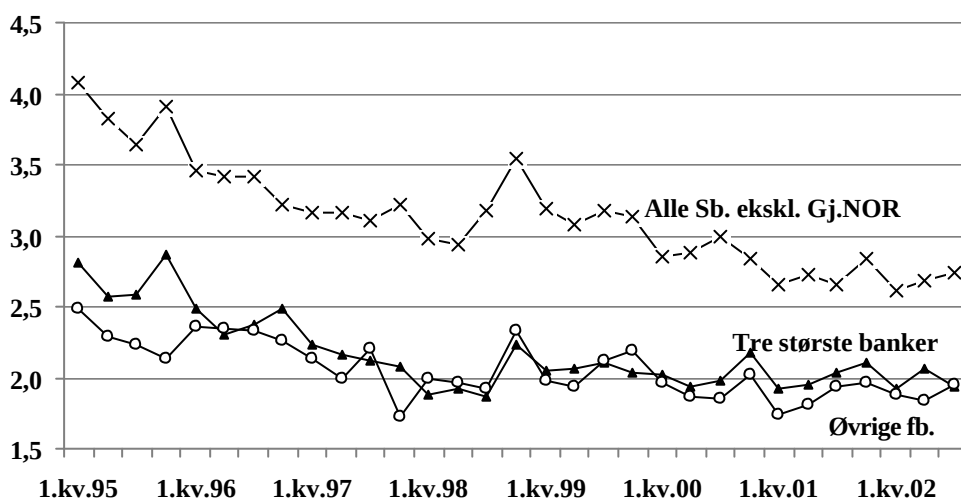
Tabell 1.2 Balansestørrelser for samtlige norske banker

30.09.02		
	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	1 437 784	4,9
Brutto utlån til kunder	1 110 749	6,8
- korr. port.overf.		7,3
Tapsavsetninger	18 105	14,4
herav spesifiserte tapsavs.	9 019	24,2
herav uspesifiserte tapsavs.	9 086	6,0
Innskudd fra kunder	749 749	6,4
Gjeld ved utst. av verdipapirer	294 034	-0,3
Netto nullstilte lån	6 228	16,9
Netto misligholdte lån	12 577	12,8
	30.09.02	30.09.01
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,6	1,5
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,8	0,8
Net. nullstilte lån i % av n. utlån	0,6	0,5
Net. misligh. lån i % av n. utlån	1,2	1,1

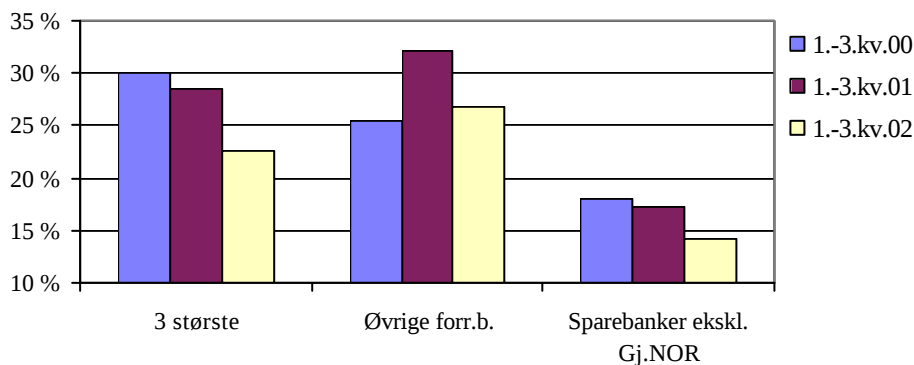
Tabell 1.3 Resultatstørrelser for grupper av banker

	DnB, Nordea Norge, Gj.NOR				Øvrige forr.banker				Samtlige sparebanker ekskl. Gj.NOR Spb.			
	1.-3.kv.02		1.-3.kv.01		1.-3.kv.02		1.-3.kv.01		1.-3.kv.02		1.-3.kv.01	
	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK
Netto rente	12 048	1,97	11 783	1,97	2 371	1,89	2 128	1,83	8 500	2,68	7 762	2,72
Andre inntekter	4 732	0,77	6 382	1,07	871	0,69	1 053	0,91	832	0,26	1 331	0,47
herav kursgevinster	1 226	0,20	1 663	0,28	2	0,00	48	0,04	-568	-0,18	-294	-0,10
Andre kostnader	10 484	1,71	10 430	1,74	2 075	1,65	2 120	1,82	5 701	1,80	5 283	1,85
herav lønn og admin.kost.	8 406	1,37	8 335	1,39	1 563	1,25	1 659	1,43	4 441	1,40	4 062	1,42
Driftsres. før tap	6 296	1,03	7 735	1,29	1 167	0,93	1 061	0,91	3 631	1,14	3 810	1,33
Bokførte tap	825	0,13	635	0,11	751	0,60	693	0,60	1 087	0,34	740	0,26
Gev./tap VP lang sikt, Nedskri	-58	-0,01	-127	-0,02	138	0,11	-51	-0,04	2	0,00	97	0,03
Resultat av ord.drift f.skatt	5 413	0,88	6 973	1,16	555	0,44	317	0,27	2 547	0,80	3 168	1,11
Skatt på res. av ord. drift	1 535	0,25	523	0,09	149	0,12	72	0,06	849	0,27	895	0,31
Resultat av ord drift e.skatt	3 878	0,63	6 450	1,08	405	0,32	244	0,21	1 698	0,54	2 273	0,80
Egenkapitalavkastning	10,0 %		16,9 %		4,3 %		2,8 %		6,3 %		8,9 %	
Forvaltningskapital (Mrd.kr.)	836		816		166		159		436		397	
... og andel av norske banker	58 %		59 %		12 %		12 %		30 %		29 %	

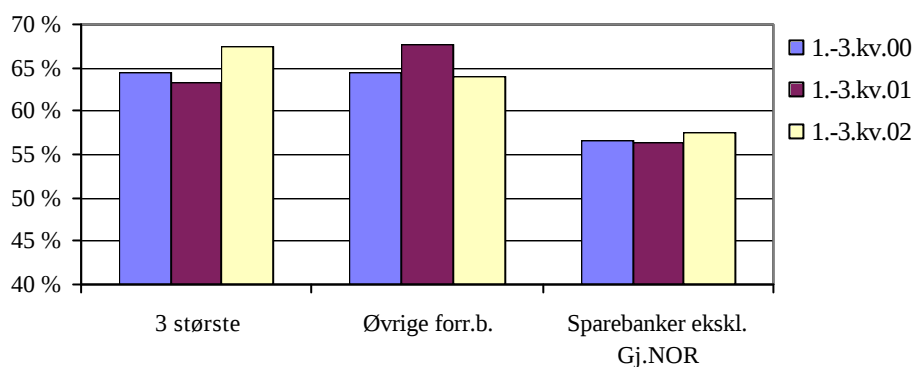
Figur 1.1 Utvikling i kvartalsvis nettorente (i % av GFK)

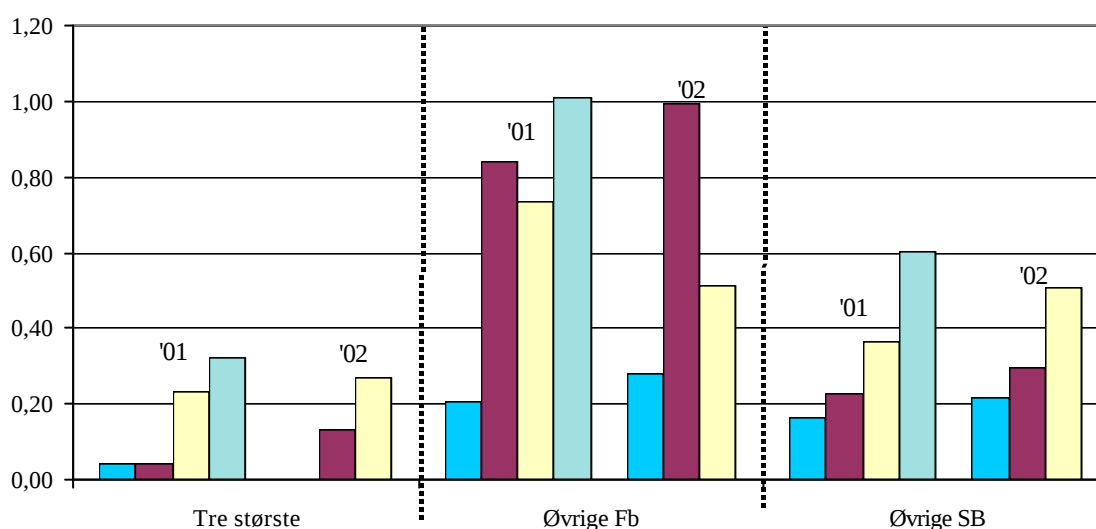
Figur 1.2 Utvikling i andre inntekter (ekskl. kursgevinster)

Figur 1.3 Utvikling i kostnad/inntektsforholdet i grupper av banker

Figur 1.4 Kvartalsvise tap (% av GFK, annualisert) to siste år¹

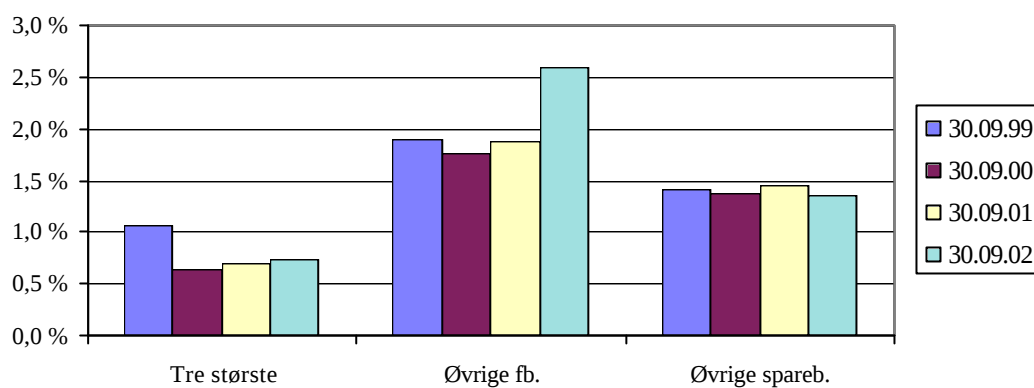

Tabell 1.4 Balansestørrelser i grupper av banker

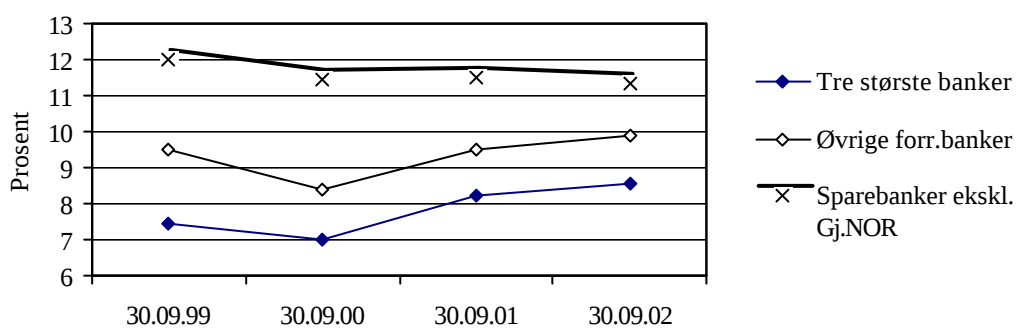
30.09.02	Tre største		Øvrige forr.b.		Øvrige spareb.	
Tall i mill.kroner	Mill.kr.	vekst i %	Mill.kr.	vekst i %	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	835 613	2,4	166 454	4,9	435 717	9,8
Brutto utlån til kunder	597 336	4,7	123 935	2,8	389 478	11,6
Tapsavsetninger	8 128	7,8	3 364	27,1	6 612	17,2
herav spesifiserte tapsavs.	3 459	20,9	2 360	32,1	3 200	22,5
herav uspesifiserte tapsavs.	4 669	-0,3	1 004	16,8	3 413	12,7
Innskudd fra kunder	408 419	3,3	83 626	11,8	257 704	10,0
Gjeld ved utst. av verdipapirer	161 328	-7,7	42 903	0,4	89 803	16,3
Netto nullstilte lån	2 549	-13,0	1 647	111,4	2 031	25,4
Netto misligholdte lån	4 291	8,5	3 135	41,0	5 151	3,7
	30.09.02	30.09.01	30.09.02	30.09.01	30.09.02	30.09.01
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,4	1,3	2,7	2,2	1,7	1,6
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,8	0,8	0,8	0,7	0,9	0,9
Net. nullstilte lån i % av n. utlån	0,4	0,5	1,4	0,7	0,5	0,5
Net. misligh. lån i % av n. utlån	0,7	0,7	2,6	1,9	1,3	1,4

¹ Gruppen av de tre største hadde 0,0% i tap i første kvartal 2002, derav ingen synlig søyle dette kvartalet

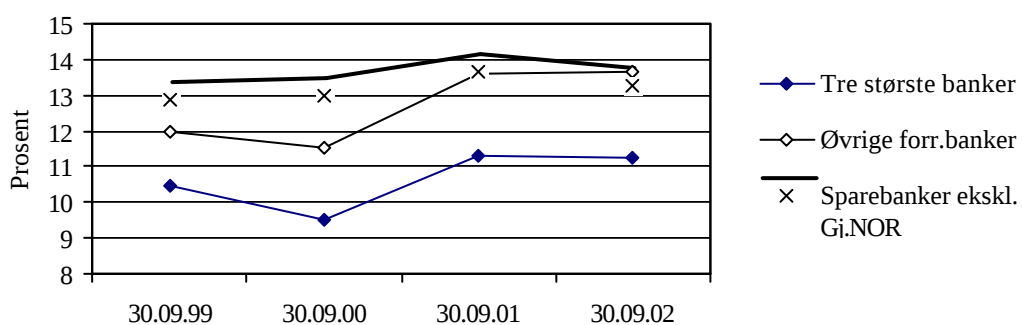
Figur 1.5 Netto mislighold i prosent av netto utlån til kunder

Figur 1.6 Kjernekapitaldekning i grupper av banker

Figur 1.7 Kapitaldekning i grupper av banker

Tabell 1.5 Resultatstørrelser i utenlandske bankers filialer i Norge

Tall i mill.kroner	1.-3.kv.02		1.-3.kv.01	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto rente	1 196	1,68	711	1,13
Andre inntekter	104	0,15	388	0,62
herav kursgevinster	-251	-0,35	8	0,01
Andre kostnader	929	1,30	809	1,29
herav lønn og admin.kost.	769	1,08	670	1,07
Driftsres. før tap	371	0,52	290	0,46
Bokførte tap	154	0,22	88	0,14
Gev./tap VP lang sikt, Nedskrivn.	0	0,00	0	0,00
Resultat av ord.drift f.skatt	217	0,30	203	0,32
	Vekst i %			
Forvaltningskapital	122 534	4,6	117 110	
Brutto utlån til kunder	57 126	7,0	53 387	
Innskudd fra kunder	44 882	5,5	42 529	

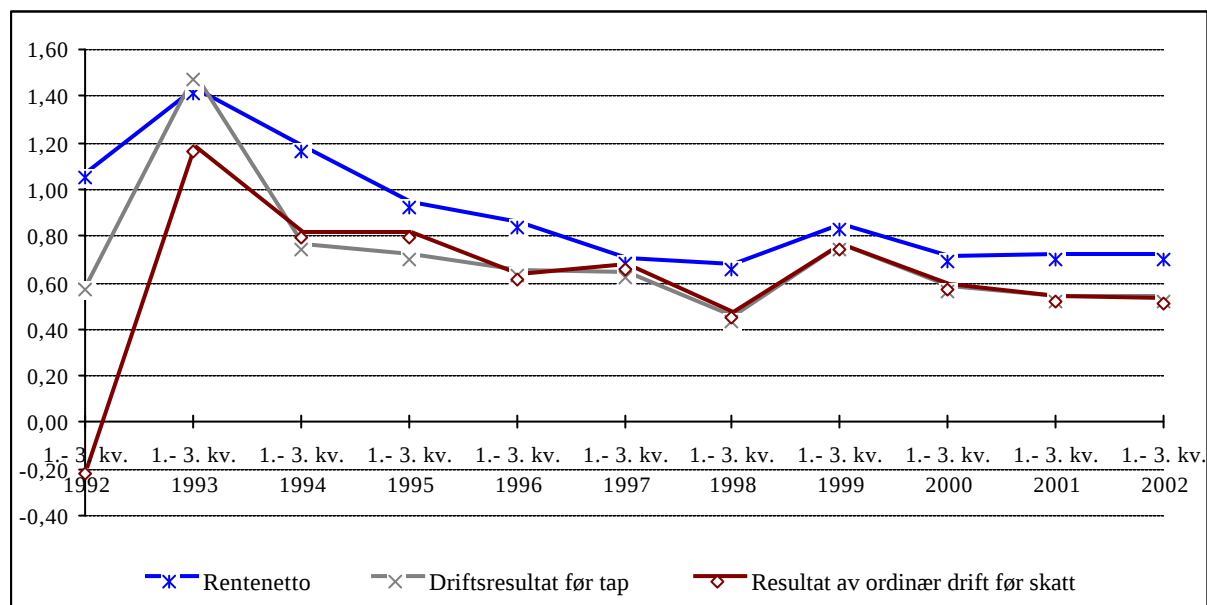
Tabell 1.6 Utenlandske bankers markedsandel (av bankutlån) i Norge

Brutto utlån, kunder Mrd.kr.	30.09.02	30.09.01	Andel 30.09.02	Andel 30.09.01
Sum filialer	57	53	4,9 %	4,9 %
Sum datterbanker	200	201	17,2 %	18,4 %
Sum filialer + datterb.	257	254	22,0 %	23,2 %

2. FINANSIERINGSFORETAK

2.1 KREDITTFORETAK

Figur 2.1.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Tabell 2.1.1 Resultatposter

	1. – 3. kvartal 2002		1. – 3. kvartal 2001	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 325	0,70	1 258	0,70
Andre inntekter	-73	-0,04	-68	-0,04
herav kursgevinster	-71	-0,04	-70	-0,04
Andre kostnader	277	0,14	251	0,14
herav lønn og adm.kost.	218	0,11	204	0,12
Driftsres. før tap	975	0,52	939	0,52
Bokførte tap	16	0,01	2	0,00
Resultat ord. drift	959	0,51	937	0,52
EK-avkastning*		8,1 %		8,0 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Tabell 2.1.2 Balanseposter (prosent og mill. kr)

	30.09.2002	% vekst	30.09.2001
Forvaltningskapital	263 914	5,3	250 574
Brutto utlån til kunder	172 150	9,0	157 906
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	176 603	2,4	172 547
Nullstilte lån	78	30,0	60
i prosent av brutto utlån	0,05		0,04
Misligholdte lån	583	114,2	272
i prosent av brutto utlån	0,34		0,17
Tapsavsetninger	257	14,8	224
i prosent av brutto utlån	0,15		0,14

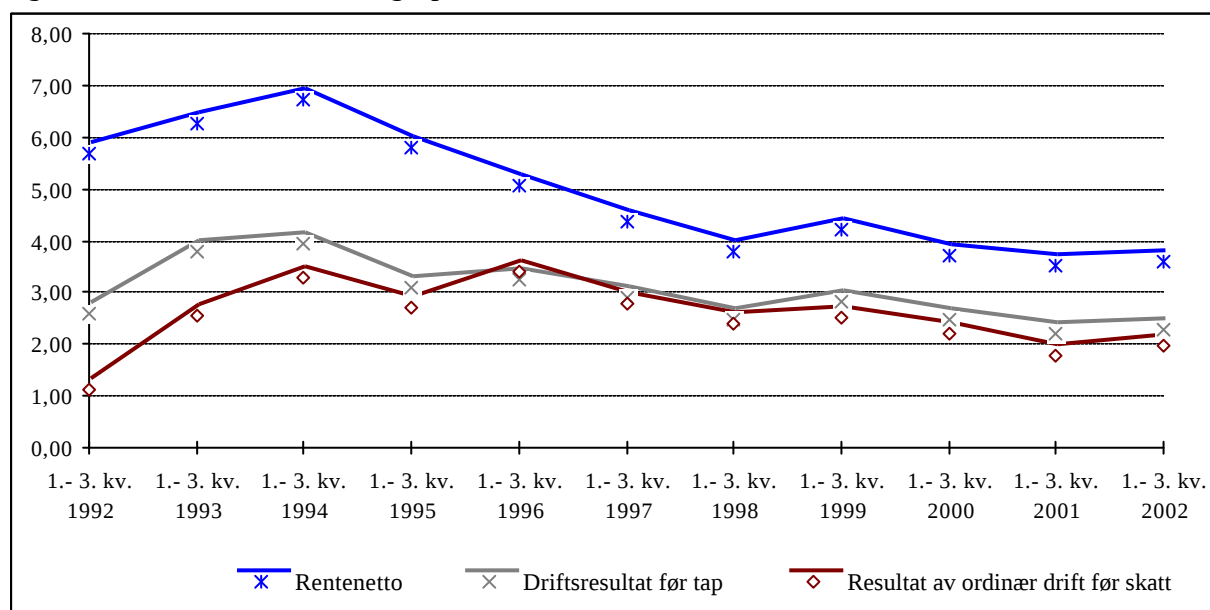
Tabell 2.1.5 Kapitaldekningstall for kredittforetakene totalt (prosent og mill. kr)

	30.09.2002*	30.06.2002	30.09.2001
Kjernekapitalprosent	10,7	10,8	11,9
Kapitaldekningsprosent	13,2	13,4	15,1
Kjernekapital	12 096	12 045	12 256
Tilleggskapital	2 832	2 855	3 441
Netto ansvarlig kapital	14 914	14 866	15 572
Beregningsgrunnlag	113 442	111 213	103 334

* Foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)

2.2 FINANSIERINGSSELSKAPER

Figur 2.2.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Tabell 2.2.1 Resultatposter

	1. – 3. kvartal 2002		1. – 3. kvartal 2001	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 663	3,59	1 461	3,53
Andre inntekter	800	1,73	767	1,85
herav kursgevinster	17	0,04	12	0,03
Andre kostnader	1 409	3,04	1 321	3,19
herav lønn og adm.kost.	1 158	2,50	557	2,65
Driftsres. før tap	1 054	2,28	907	2,19
Bokførte tap	138	0,30	167	0,40
Resultat ord. drift	916	1,98	740	1,79
EK-avkastning*		15,9 %		13,3 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Tabell 2.2.2 Balanseposter (prosent og mill. kr)

	30.09.2002	% vekst	30.09.2001
Forvaltningskapital	63 396	9,1	58 599
Brutto utlån til kunder	62 206	8,2	57 505
Innlån og gjeld til kunder	5 674	13,1	5 017
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	600	9,1	550
Nullstilte lån	772	23,3	626
i prosent av brutto utlån	1,24		1,09
Misligholdte lån	949	20,6	787
i prosent av brutto utlån	1,53		1,37
Tapsavsetninger	1 063	21,5	875
i prosent av brutto utlån	1,71		1,52

Tabell 2.2.3 Kapitaldekningstall for finansieringsselskapene totalt (prosent og mill. kr)

	30.09.2002*	30.06.2002	30.09.2001
Kjernekapitalprosent	9,0	9,4	10,1
Kapitaldekningsprosent	10,5	10,9	11,5
Kjernekapital	5 545	5 750	5 731
Tilleggskapital	929	908	743
Netto ansvarlig kapital	6 473	6 657	6 473
Beregningsgrunnlag	61 818	61 273	56 500

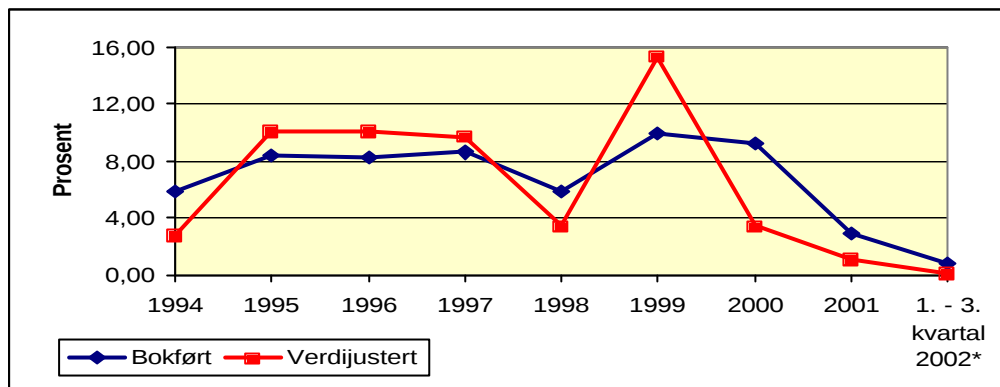
* Foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)

Tabell 2.2.4 Resultat- og balanseposter for utenlandske filialer i Norge
(Foreløpige tall fra finansdatabasen)

	1. – 3. kvartal 2002		1. – 3. kvartal 2001	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	727	3,84	745	4,43
Andre inntekter	204	1,08	166	0,99
herav kursgevinster	9	0,05	38	0,22
Andre kostnader	461	2,44	405	2,41
herav lønn og adm.kost.	231	1,22	209	1,25
Driftsres. før tap	470	2,48	506	3,01
Bokførte tap	199	1,05	123	0,73
Resultat ord. drift	271	1,43	383	2,28
	30.09.2002	% vekst	30.09.2001	
Forvaltningskapital	24 993	2,0	24 539	
Brutto utlån kunder	24 208	4,3	23 229	
Misligholdte lån	849	10,0	775	
i prosent av brutto utlån	3,82		3,34	
Tapsavsetninger	499	13,8	440	
i prosent av brutto utlån	2,06		1,89	

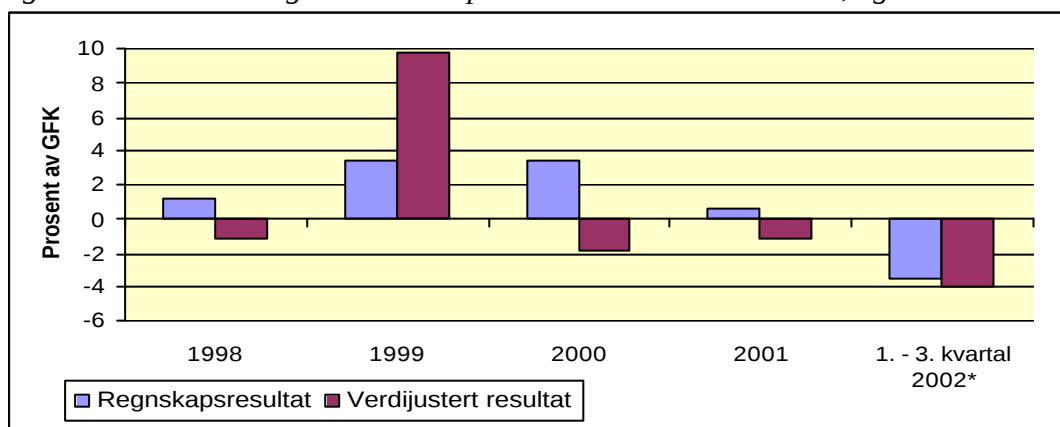
3. LIVSFORSIKRINGSSKAPER

Figur 3.1 Utviklingen i livselskapenes gjennomsnittlige kapitalavkastning 1994 – 2002

*Prosentene for 1. – 3. kvartal 2002 er annualiserte

Figur 3.2 Utviklingen i livselskapenes resultater 1998 – 2001, og 1.- 3. kvartal 2002

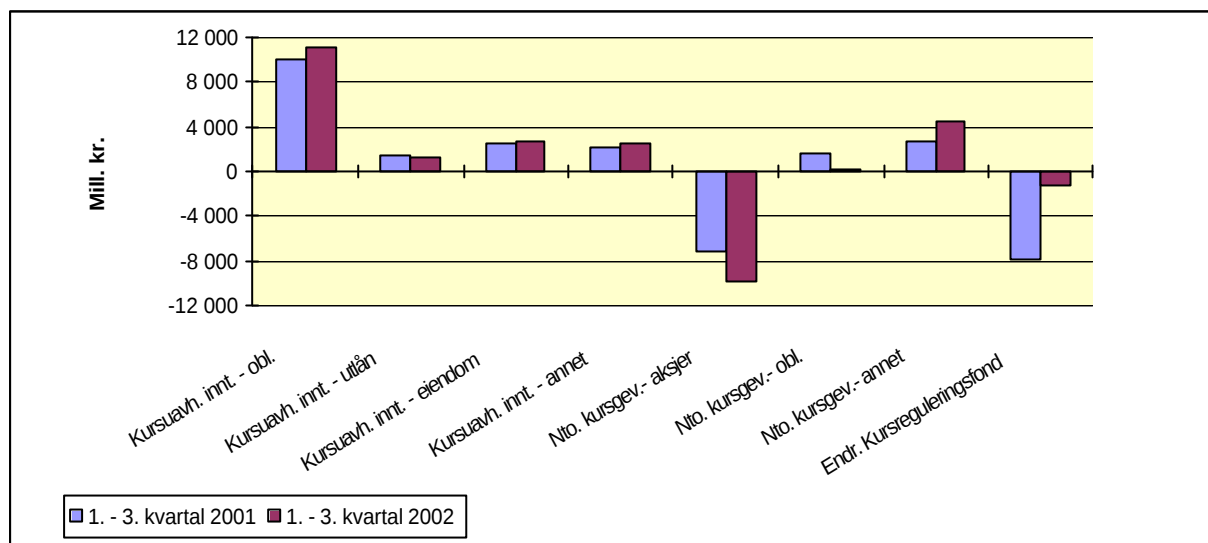

*Resultatene for 1. – 3. kvartal 2002 er annualiserte

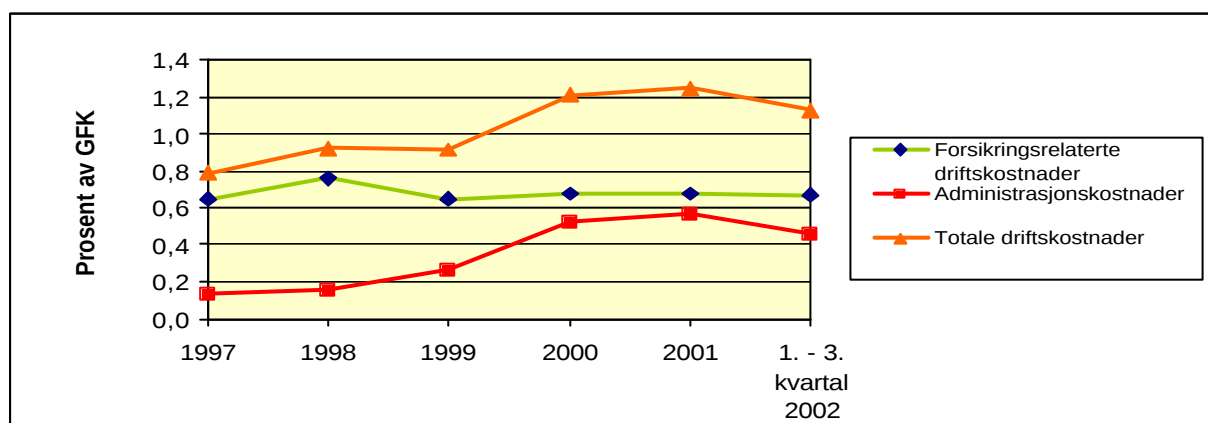
Tabell 3.1 Utvalgte resultatposter

RESULTAT Mill. kr.	1. – 3. kv. 2002	% av GFK (annualisert)	1. – 3. kv. 2001	% av GFK (annualisert)
Premieinntekter	34 748	11,5	29 885	10,6
herav overføring av premiereserve mv. fra andre	6 724	2,2	5 180	1,8
Netto inntekter fra finansielle eiendeler (ekskl. adm. kostnader)	-81	0,0	-8 387	-3,0
herav netto gevinst ved realisasjon	-5 319	-1,8	-3 000	-1,1
Erstatninger	21 535	7,2	21 212	7,5
herav overføring av premiereserve mv. til andre	6 436	2,1	6 186	2,2
Endringer forsikringsmessige avsetninger, ekskl. nye tilleggsavsetn.	21 276	7,1	14 989	5,3
Forsikringsrelaterte driftskostnader og administrasjonskostnader	3 380	1,1	3 645	1,3
Andre inntekter/kostnader	-379	-0,1	955	0,3
Resultat før tildeling til kunder og skatt	-10 686	-3,6	-9 540	-3,4
Endring i kursreguleringsfond	-1 217	-0,4	-7 847	-2,8
Verdijustert resultat før tildeling til kunder og skatt	-11 903	-4,0	-17 387	-6,2
Midler tilført forsikringkunder	3	0,0	14	0,0
Skattekostnad	-883	-0,3	-358	-0,1
Overskudd	-9 806	-3,3	-9 203	-3,3

Figur 3.3 Sammensetning av netto finansinntekter samt endringer i kursreguleringsfond

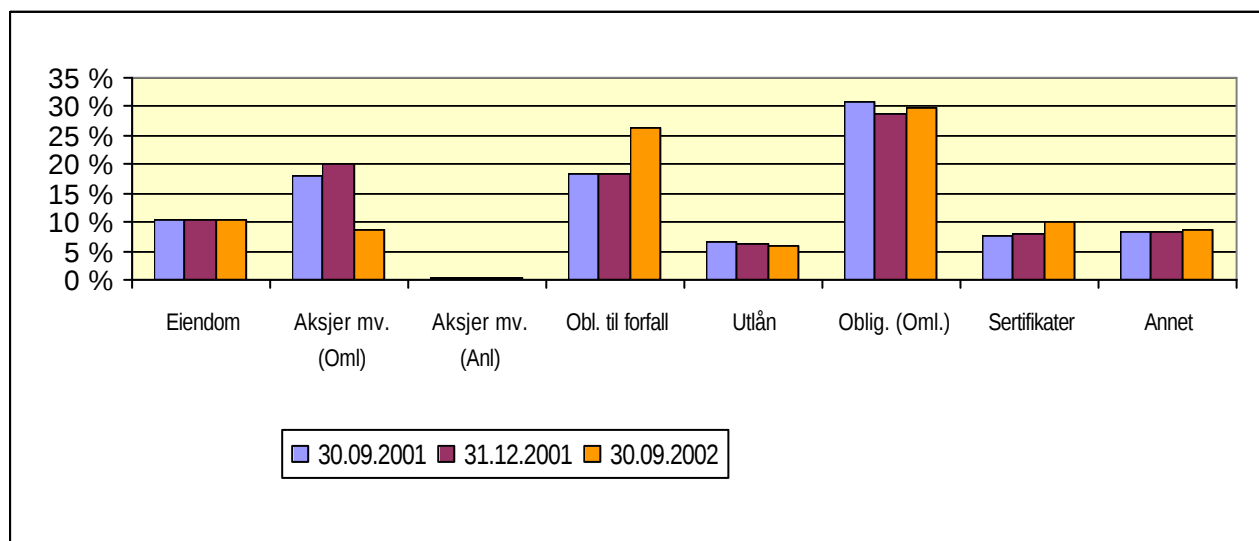

Figur 3.4 Utviklingen i livselskapenes driftskostnader 1997 – 2002

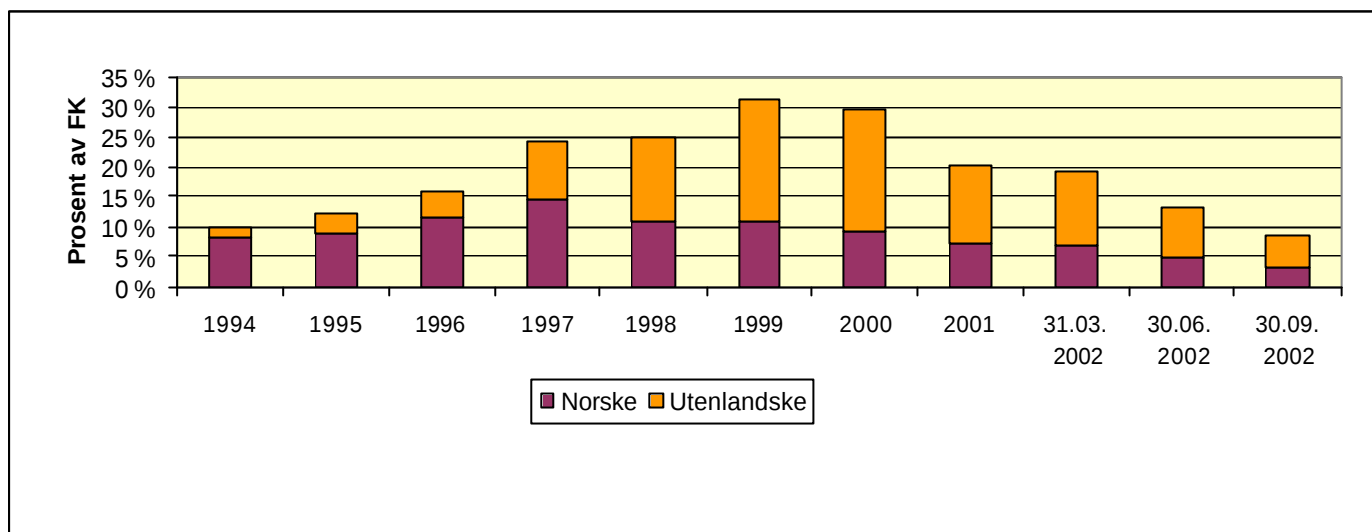

Prosentene for 1. – 3. kvartal 2002 er annualiserte

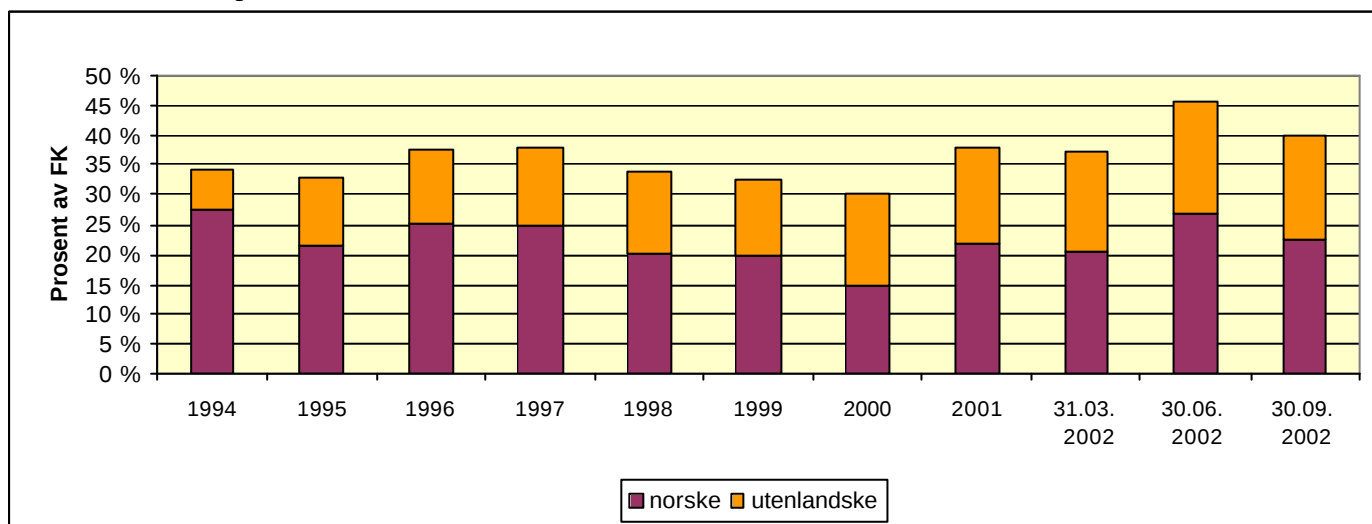
Figur 3.5 Utvikling i sentrale balanseposter (i % av FK) fra 30.09.01 til 30.09.02

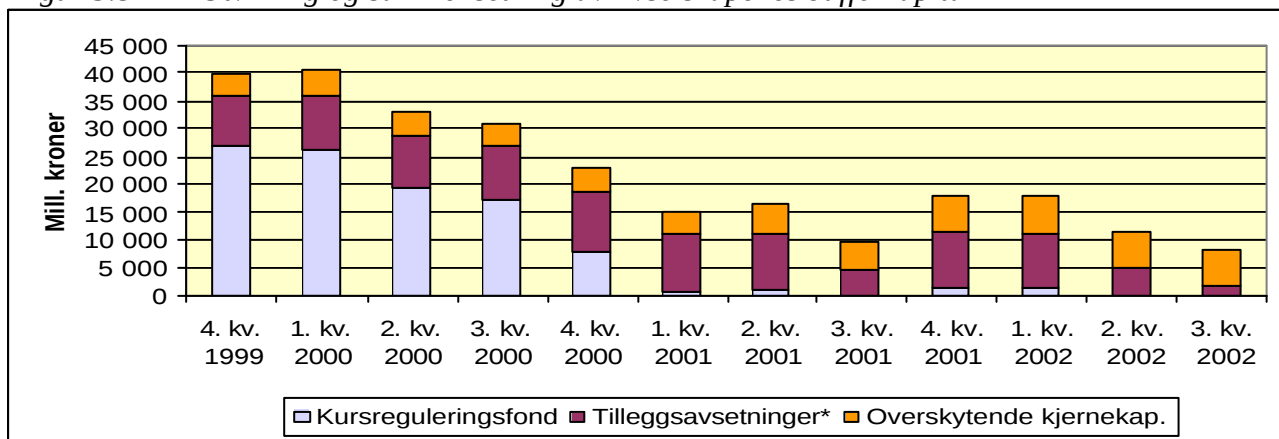
Figur 3.6 Utviklingen i livselskapenes aksjeportefølje (omløp) 1994 til 30.09.2002

Figur 3.7 Utvikling i livselskapenes beholdning av obligasjoner og sertifikater (omløp) i perioden 1994 til 30.09.2002

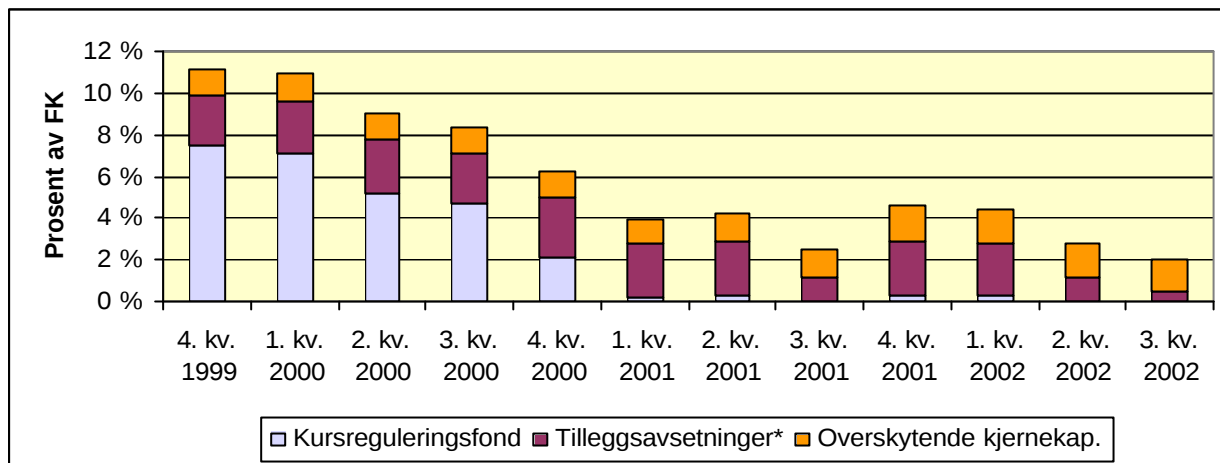

Figur 3.8 Utvikling og sammensetning av livselskapenes bufferkapital

* tilleggssavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse

Figur 3.9 Utviklingen i livselskaperenes bufferkapital* i prosent av FK

* tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse

Tabell 3.2 Utvikling i bufferkapital i perioden 3. kv. 00 til 3. kv. 02 – livselskaper totalt

Mill. kroner	3. kv. 2000	4. kv. 2000	1. kv. 2001	2. kv. 2001	3. kv. 2001	4. kv. 2001	1. kv. 2002	2. kv. 2002	3. kv. 2002
Kursreguleringsfond	17 396	7 917	752	987	0	1 205	1 206	0	0
Tilleggsavsetninger*	9 555	10 603	10 048	10 043	4 662	10 145	9 825	4 771	1 798
Overskytende kjernekap.	4 206	4 440	4 301	5 460	4 918	6 623	6 806	6 499	6 508
Bufferkapital	31 157	22 960	15 101	16 490	9 580	17 973	17 837	11 270	8 306

*Her medregnes tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse (fratrasket evt. tilleggsavsetninger benyttet i beregning av kjernekapitalen)

4. SKADEFORSIKRINGSSELSKAPER

Tabell 4.1 Resultat i ulike grupper skadeforsikringsselskaper

(Tall i mill. kroner)		1.-3. kv. 2002	1.-3. kv. 2001
Alle selskaper	Teknisk resultat	1 171	719
	Resultat av ord. virksomhet	-1 287	-2 277
Knyttet til konsern	Teknisk resultat	431	256
	Resultat av ord. virksomhet	-751	-1 956
Captives	Teknisk resultat	697	323
	Resultat av ord. virksomhet	-540	-379
Øvrige AS'er	Teknisk resultat	31	49
	Resultat av ord. virksomhet	24	13
Sjeforsikringsselskaper	Teknisk resultat	-42	47
	Resultat av ord. virksomhet	-57	42
Øvrige gjensidige	Teknisk resultat	50	30
	Resultat av ord. virksomhet	24	-19
Kredittforsikring	Teknisk resultat	3	14
	Resultat av ord. virksomhet	12	21

Resultatene i gruppen Knyttet til konsern består av ikke-konsoliderte tall for et utvalg selskaper som avviker noe fra den senere omtalen av de største konsernene, slik at resultatene ikke vil være identiske.

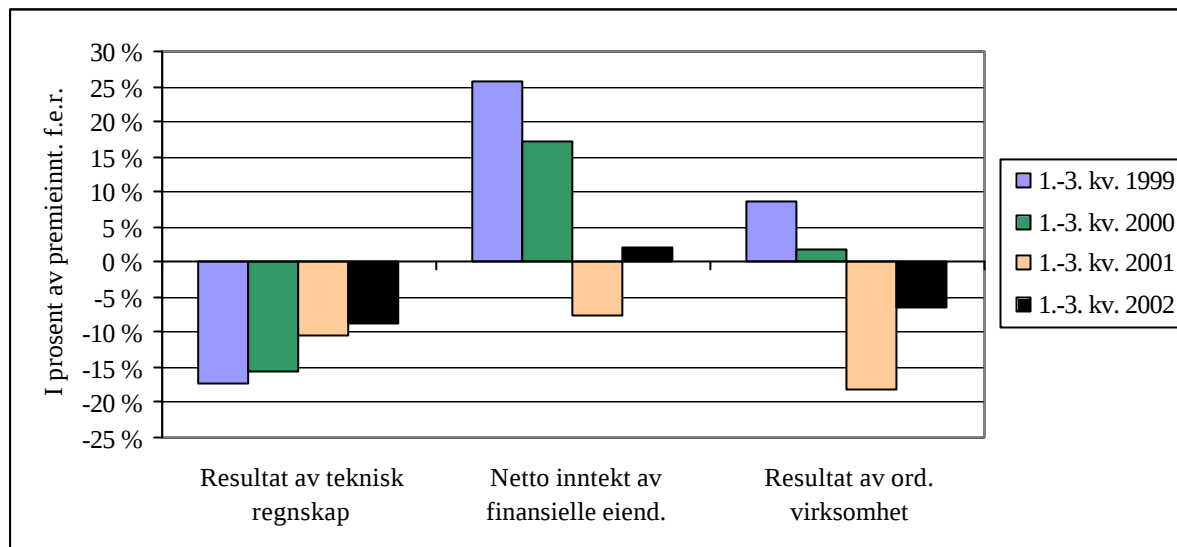
Tabell 4.2 Combined ratio i ulike grupper skadeforsikringsselskaper

	Knyttet til konsern	Captives	Øvrige AS'er	Sjeforsikr.-selskaper	Øvrige gjensidige	Kreditt-forsikring	Alle
1.-3. kv. 2002	103,4 %	73,2 %	107,7 %	123,8 %	90,9 %	181,6 %	102,3 %
1.-3. kv. 2001	106,9 %	145,2 %	125,8 %	109,0 %	98,7 %	157,6 %	109,6 %

Tabell 4.3 Resultatelementer for de tre skadekonsernene samlet

(Tall i mill. kroner)	1.-3. kv. 2002	1.-3. kv. 2001	Endring
Premieinntekter f.e.r.	12 105	10 679	13,4 %
Allokert investeringsavkastning (innt.)	1 507	1 384	8,9 %
Erstatningskostnader f.e.r.	9 588	8 855	8,3 %
Driftskostnader f.e.r.	2 907	2 541	14,4 %
Resultat av teknisk regnskap	452	272	
Netto finansinntekter	353	-825	
Allokert investeringsavkastning (kost.)	1 507	1 384	
Andre inntekter/kostnader (netto)	-92	1	
Resultat av ikke-teknisk regnskap	-1 246	-2 208	
Resultat av ord. virksomhet	-794	-1 936	

Figur 4.1 Komponenter i resultat av ordinær virksomhet, tre skadekonsern

I Resultat av teknisk regnskap er Allokert investeringsavkastning trukket ut. Netto inntekt av finansielle eiend. inkluderer Andre inntekter/kostnader.

Tabell 4.4 Combined ratio for de tre skadekonsernene i 1.-3. kvartal 1999-2002

	Skadeprocent i 1.-3. kvartal				Driftskostnadsprocent i 1.-3. kvartal				Combined ratio i 1.-3. kvartal			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
Tre skadekonsern	87,4	87,9	82,9	79,2	27,5	26,3	23,8	24,0	114,9	114,2	106,7	103,2

Tabell 4.5 Utvalgte aktivaposter i prosent av forvaltningskapitalen

(Tall i prosent)	30.09.2002	30.09.2001
Bygninger og faste eiendommer	10,2	9,2
Aksjer, andeler og grunnfondsbevis (omløpsmidler)	5,0	16,7
Obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)	40,4	33,4
Utlån	0,8	1,6
Forvaltningskapital (mill. kroner)	41 085	37 915

Tabell 4.6 Utenlandsandel i verdipapirbeholdningen

(Tall i prosent)	30.09.1999	30.09.2000	30.09.2001	30.09.2002
Aksjer (omløpsmidler)	53,0	61,0	65,7	56,8
Obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)	37,8	35,1	29,5	32,4